Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

Азәрбајҹан Кәнҹләри

1919-ҹу ил октјабрын 27-дән чыхыр

АЗӘРБАЈҸАН ЛКИИ МК-нын ОРГАНЫ • «АЗЕРБАЙДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ» — ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

№ 37 (10943) ҸҮМӘ АХШАМЫ, 29 МАРТ 1990-чы ИЛ. Гијмәти 3 гәпик.

Охуҹулара мә'лум олдуғу кими, Сов.ИКП-нин јени Низамнамәсинин лајиһәси Сов.ИКП МК-нын пленумунда мүзакирә олунмуш вә принсипҹә бәјәнилмишдир. Пленумун тапшырығы илә кечирилмиш дискуссијанын јекунларына мүвафиг сурәтдә редаксија комиссијасы вә МК-нын Сијаси Бүросу Низамнамәнин лајиһәсини тәкмилләшдирмиш вә бу сәнәди Сов.ИКП МК-нын үзвләринә, һабелә республика, дијар вә вилајәт партија комитәләринин катибләринә көндәрмишләр. Онларын көндәрдикләри гејдләр нәзәрә алынмышдыр вә Сов.ИКП Низамнамәсинин лајиһәси һамылыгла мүзакирә үчүн дәрҹ едилир.

Лајиһә

Совет Иттифагы Коммунист Партијасынын НИЗАМНАМӘСИ

Совет Иттифагы Коммунист Партијасы өзүнү идарә едән иҹтимаи-сијаси тәшкилатдыр, һәмфикир коммунистләрин көнүллү бирлијидир. О, Маркс, Енкелс, Ленин идејаларынын јарадыҹылыгла инкишаф етдирилмәсинә әсасланараг, коммунизм перспективиндән чыхыш едәрәк, өз гаршысына өлкәдә һуманист, демократик сосиализм јаратмаг, бејнәлмиләлчилији, үмумбәшәри дәјәрләри бәргәрар етмәк мәгсәдини гојур. Сов.ИКП фәһлә синфинин, бүтүн зәһмәткешләрин сосиализм јолуну сечмәсинә архаланыр, халгын мәнафеләрини ифадә вә мүдафиә едир, чохмилләтли совет ҹәмијјәтини өз сијаси платформасында бирләшдирмәјә чалышыр.

I. Сов.ИКП үзвлүјү

1. 18 јашына чатмыш, партијанын Програмыны вә Низамнамәсини гәбул едән, онун тәшкилатларындан бириндә чалышан вә үзвлүк һаггы верән һәр бир ССРИ вәтәндашы Сов.ИКП үзвү ола биләр.

2. Партијанын бүтүн үзвләри бәрабәр һүгуглудурлар. Онлар: партијанын дахили вә хариҹи сијасәтинә, партијадахили һәјата аид мәсәләләри ирәли сүрмәк вә азад мүзакирә етмәк, гәрарларын ...

гајдасыны Сов.ИКП МК мүәјјән едир.

Азы 40 иллик партија стажы олан Сов.ИКП үзвүнә партијада узун мүддәт фәал иши нәзәрә алынмагла, илк партија тәшкилатынын рајон, шәһәр партија комитәси тәрәфиндән тәсдиг едилән гәрары илә «Сов.ИКП ветераны» фәхри ады верилир.

5. Партијаны ләкәләјән, онун Низамнамәсинин тәләбләри илә бир араја сығмајан давранышына көрә партија үзвүнү Сов.ИКП-дән хариҹ ...

едир, һабелә мүвәггәти комиссијалар вә әмәли груплар јарадыр, штатданкәнар әсасларла өзләринин фәалијјәтинә коммунистләри вә башга вәтәндашлары ҹәлб етмәјин дикәр формаларындан истифадә едирләр.

9. Партијанын тәшкилатлары, рәһбәр органлары вә онларын апараты ашкарлыг шәраитиндә ишләјир, партија гәрарларына мүвафиг сурәтдә партија јығынҹагларынын, конфрансларынын, гурултајларынын, комитә вә бүро иҹласларынын ачыглығыны, партија мәтбуатынын бунларда иштиракыны тә'мин едир, өзләринин фәалијјәти һаггында күтләви информасија васитәләри илә вә башга каналларла коммунистләрә вә битәрәфләрә мүнтәзәм мә'лумат верирләр. Коммунистин өз илк партија тәшкилаты бүросунун вә партија комитәсинин иҹласларында иштирак етмәјә ихтијары вардыр. Сечкили партија органынын үзвләри он...

ләринин, мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары МК-ларынын биринҹи катибләри, Сов.ИКП-нин сәдри вә онун мүавинләри мүвафиг конфрансларда вә гурултајларда сечилирләр. Сәсвермә бүллетенинә истәнилән сајда намизәдлик дахил едилир. Бу заман һәмин вәзифәли шәхсләрин кәләҹәкдә вахтындан әввәл јенидән сечилмәси гајдасы гојулур.

12. Партија комитәләри өз партија тәшкилатларына вә јухары органлара һесабат верирләр. Партија комитәләринин бүролары һәр ил пленумларда, партија комитәләри вә партија бүролары исә илк вә сех партија тәшкилатларынын јығынҹагларында һесабат верирләр. Партијанын сечкили органынын һәр бир үзвү өз иши һаггында ону сечмиш вә ја тәвсијә етмиш партија тәшкилатлары гаршысында һесабат верир.

13. Гәрарлар гәбул едиләркән партија ...

ја инстансијаларына шикајәт етсинләр.

14. Партијанын рәһбәр сечкили органлары өзләринә табе олан әмәли апарат јарадырлар, бу апарат әсасән онларын фәалијјәтинә тәһлили, прогнозлашдырыҹы-сосиал хидмәт вә мәсләһәт хидмәти көстәрир. Партија апаратыны илк партија тәшкилатларынын өз јығынҹагларында мүзакирә етдикләри тәвсијәләри әсасында сечкили орган формалашдырыр. Әмәк ганунверичилији партија апараты ишчиләринә дә шамил едилир.

15. Илк партија тәшкилатлары вә партија комитәләри партијанын кадр сијасәтини һәјата кечирәрәк коммунистләри вә битәрәфләри дөвләт, тәсәррүфат фәалијјәтинин, иҹтимаи фәалијјәтин конкрет саһәләринә тәвсијә едирләр. Сијаси методларла һәрәкәт едәрәк онлар бу адамларын мүвафиг вәзифәләрә сечилмәсинә вә ја тә'јин едилмәсинә чалышыр.

Азәрбајҹан ЛКИИ МК-нын VIII кениш пленуму һаггында

МӘ'ЛУМАТ

1990-чы ил мартын 26-да Азәрбајҹан ЛКИИ МК-нын VIII кениш пленуму кечирилмишдир.

Пленум иштиракчылары ганлы јанвар күнләриндә Бакыда вә бу јахынларда республиканын Ермәнистанла һәмсәрһәд рајонларында һәлак олмуш күнаһсыз шәһидләрин хатирәсини бир дәгигәлик сүкутла јад етмишләр.

Пленум ашағыдакы мәсәләләрә бахмышдыр:

1. ҮИЛККИ XXI гурултајына республика комсомол тәшкилатындан нүмајәндәләрин сечилмәси.
2. ҮИЛККИ МК вә Мәркәзи нәзарәт комиссијасынын тәркибинә намизәдләрин тәвсијә олунмасы.
3. ҮИЛККИ XXI гурултајына Азәрбајҹан ЛККИ-нин платформасы һаггында.
4. Азәрбајҹан ЛККИ Низамнамәси вә Мәрамнамә лајиһәләрини һазырлајан комиссијаларын мә'луматлары һаггында.
5. Азәрбајҹан ЛККИ XXXIII гурултајыны һазырлајаҹаг комиссија һаггында.

Пленум, илк тәшкилатларын рә'јини өјрәнмәклә республиканын шәһәр, рајон комсомол тәшкилатлары тәрәфиндән ирәли сүрүлмүш 63 намизәддән 48-ини ҮИЛККИ-нин XXI гурултајына нүмајәндә сечмишдир.

Пленум иштиракчылары ҮИЛККИ-нин Мәркәзи Комитәсини вә Мәркәзи нәзарәт комиссијасынын тәркибинә республиканын нүмајәндәләрини тәвсијә етмишләр.

Пленумда ҮИЛККИ XXI гурултајына Азәрбајҹан ЛККИ-нин платформасы, республика комсомол тәшкилатынын Мәрамнамә вә Низамнамә лајиһәләринин мүзакирәси кәскин дискуссија шәраитиндә кечмишдир. Гәрара алынмышдыр ки, Мәрамнамә вә Низамнамә лајиһәләри пленум иштиракчыларынын рә'ј вә тәклифләри нәзәрә алынмагла мүвафиг комиссијаларда ишләниб һазырлансын вә кениш мүзакирә үчүн республиканын кәнҹләр гәзетләриндә дәрҹ едилсин.

Пленумун гәрары илә Азәрбајҹан ЛККИ-нин XXXIII гурултајыны һазырлајаҹаг комиссија јарадылмышдыр.

Пленум Бакыдакы фаҹиәли јанвар һадисәләринә сијаси гијмәт верән гәрар гәбул етмишдир.

Пленум иштиракчылары сон күнләр Ермәнистанла һәмсәрһәд рајонларда баш вермиш һадисәләрлә әлагәдар ССРИ президенти М. С. Горбачова мүраҹиәт гәбул етмишләр.

Пленумун ишиндә Азәрбајҹан КП МК-нын партија тәшкилат вә кадр ишләри шө'бәсинин мүдири С. С. Абдинов, ҮИЛККИ МК-нын мәс'ул ишчиси А. М. Хасаншин иштирак етмишләр.

ССР ИТТИФАГЫ ПРЕЗИДЕНТИ М. С. ГОРБАЧОВ ЈОЛДАША

Һөрмәтли Михаил Сергејевич!

Бу ил мартын 24-дә вә 25-дә ермәни јараглылары Ермәнистанла бүтүн сәрһәд бојунча Азәрбајҹан ССР әразисинә силаһлы басгынлар етмишләр. Басгынлар заманы ән мүасир автомат силаһ вә ағыр артиллеријадан истифадә едилмишдир. Мәсәлән, Газах рајонунун сәрһәдјаны кәндләри вә Нахчыван МССР-ин Сәдәрәк кәнди топ атәшинә тутулмушдур. Нәтиҹәдә торпағымызда јенә дә ган төкүлмүш, әввәлкитәк јенә дә һеч бир күнаһы олмајан онларҹа адам, о ҹүмләдән тадынлар, гоҹалар вә ушаглар һәлак олмушлар. Ермәни террорчулары Азәрбајҹан дәмир јолунун Ермәнистан ССР-ин Меһри рајону әразисиндән кечән саһәсиндә партлајыш төрәтмишләр. Норашен — Баны гатарынын сәрнишинләри гурбан кетмәли идиләр вә јалныз хошбәхтликдән һеч кәсә хәсарәт дәјмәмишдир.

Бу рәзил, ваһши һәрәкәтләрдән мәгсәд тамамилә ајдындыр — рекионда, о ҹүмләдән ДГМВ-дә вәзијјәтин нормал һала дүшмәјә башламасы Ермәнистан ССР-дә мүәјјән гејри-формал тәшкилатлары вә онлара рәвач верән республиканын бә'зи рәһбәр ишчиләрини гане етмир. Сирр дејилдир ки, Ермәнистан ССР-дән көчән вә вилајәт сакинләринин өзләринин е'тираф етдикләринә кими, бүтүн ермәниләри ваһимә ичәрисиндә сахлајан јараглылары ДГМВ-дән чыхармаг кампанијасы башландыгдан сонра илк дәфә бурада вәзијјәт сабитләшмәјә башламыш вә кәнд адамлары динҹ әмәјә гајытмышдылар.

Ермәнистан ССР әразисиндә јахшы силаһланмыш вә Азәрбајҹан ССР-ә гаршы е'лан едилмәмиш мүһарибә апаран чохминли ордунун әмәлләринә әслиндә көз јумур?

Бу мәсәләләр республикада кечирилмиш бир чох јығынҹагларда вә митингләрдә галдырылмышдыр. Зәһмәткешләр тәләб едирләр ки, ССР Иттифагынын сәрәнҹамында олан бүтүн васитәләрдән истифадә едилсин вә ики ил давам едән бу ганлы фаҹиәјә сон гојулсун.

Азәрбајҹан ССР-дән ССРИ халг депутатлары Сизә мүраҹиәт едәрәк, Сизә верилмиш бүтүн президент сәлаһијјәтиндән истифадә едиб бу мәгсәдләр үчүн тә'хирәсалынмаз тәдбирләр көрүлмәсини тә'кидлә тәләб едирләр.

Һәмин тәклифләр ашағыдакылардыр:

1. Нахчыван МССР-ин әразиси дә дахил олмагла, Азәрбајҹан ССР-ин Ермәнистан ССР илә сәрһәдләринин мүһафизәси тә'ҹили сурәтдә күчләндирилсин.
2. Ермәнистанын Азәрбајҹан ССР илә сәрһәдјаны рајонларына ермәни јараглы дәстәләринин топлашмасынын гаршысыны алмаг мәгсәдилә һәмин рајонларда фөвгәл'адә вәзијјәт е'лан едилсин (бу вәзијјәт гүввәдә олдуғу Ермәнистан ССР-ин Корус рајонундан башга).
3. Ермәнистан ССР-дә әслиндә низами ордуја чеврилмиш силаһлы дәстәләри дәрһал тәрксилаһ етмәк үчүн гошунлардан истифадә олунсун.

Мәркәзи мәтбуатда кениш реклам едилән Ермәнистан ССР-дә «силаһларын ...

етмәк, ашағыдан јухарыјадәк бүтүн партија органларына сечмәк вә сечилмәк, онларын ишинә нәзарәт етмәк, һәр һансы партија органыны, мөвгејиндән асылы олмајараг һәр һансы коммунисти тәнгид етмәк, һәр һансы партија инстансијасына әризә вә тәклифләрлә мүрачиәт етмәк вә өз мүрачиәтинин маһијјәти үзрә чаваб алмаг, өзләринин фәалијјәти вә ја давранышы мәсәләси мүзакирә олундугда партија органынын ишиндә иштирак етмәк һүгугуна маликдирләр.

Сов.ИКП үзвлүјү коммунисте үстүнлүк вермир, онун вәтәндашлыг һүгугларыны вә азадлыгларыны мәһдудлашдырмыр. О, фәалијјәти ССРИ Конститусијасы әсасында гурулан вә сосиализм идејасына зидд олмајан ичтимаи тәшкилатларын вә һәрәкатларын ишиндә иштирак етмәк һүгугуна маликдир. Сов.ИКП үзвү дикәр сијаси партијаларда ола билмәз.

3. Сов.ИКП үзвү чәмијјәтдә партијанын авангард мөвгеләринин тә'мин едилмәси уғрунда мүбаризә апармаға, әмәк коллективләриндә вә әһали арасында, дөвләт, кооператив тәшкилатларында вә ичтимаи тәшкилатларда онун сијаси хәттини ардычыл јеритмәјә, партија гәрарларыны јеринә јетирмәјә, коммунизм идејаларыны мүдафиә вә тәблиғ етмәјә, ганунчулуға вә ичтимаи әхлаг нормаларына дөнмәдән әмәл етмәк нүмунәси кестәрмәјә борчлудур.

4. Сов.ИКП үзвлүјүнә гәбул фәрди гајдада, демократик вә ашкар кечирилир. Сов.ИКП үзвлүјүнә гәбул һаггында гәрары илк партија тәшкилаты өз ачыг јығынчағында чыхарыр. Јығынчағын гәрары гәтидир. Сов.ИКП-дә ваһид партија билети гүввәдәдир, партија үзвләринин учота алынмасы едилмәси нәтичәсиндә илк партија тәшкилатынын вә ја јухары партија органынын гәрары илә Сов.ИКП үзвлүјүнә хитам верилир.

Чинајәт төрәтмәкдә мәһкәмә тәрәфиндән мүгәссир сајылмыш партија үзвү Сов.ИКП-дан һөкм ганунн гүввәјә миндикдән сонра харич едилмәлидир.

Партија үзвлүјүнә партија үзвүнүн Сов.ИКП-дән көнүллү чыхмаг һаггында әризәси үзрә хитам верилә биләр; әризәјә илк партија тәшкилаты бахыр.

Сов.ИКП үзвлүјүнә гәбул һаггында вә партијадан харич етмәк һаггында гәрар јығынчагда иштирак едәнләрин азы үчдә ики һиссәси, лакин мүвафиг тәшкилатда учотда дајананларын јарысындан чоху онун леһинә сәс вердикдә е'тибарлы сајылыр.

Партијанын сечкили органынын тәркибинә дахил олан Сов.ИКП үзвүнүн партијадан харич едилмәси мәсәләсинә онун учотда дајандығы илк партија тәшкилатында вә ја ону бу органа тәвсијә етмиш тәшкилатда бахылыр. Илк тәшкилатын рә'ји нәзәрә алынмагла вә онун нүмајәндәсинин иштиракы илә һәмин мәсәлә сечкили органын пленумунда ичласын пленум үзвләринин јарыдан чохуну тәшкил едән иштиракчыларынын үчдә ики сәс чохлуғу илә һәлл едилир.

Партијадан харич олунан шәхсин ил әрзиндә, вәзијјәт дәјишдикдә исә истәнилән вахт партијанын нәзарәт-тәфтиш органларына шикајәт етмәк һүгугу вардыр. Шикајәтә алындығы күндән ән чоху ики ај кечәнәдәк бахылыр.

Партија интизамынын вә етикасынын позулмасына көрә партија үзвләринә јолдашлыг тәнгиди, мәзәммәт вә ја төһмәт е'лан етмәк шәклиндә партија тәрбијәси вә тә'сири тәдбирләри тәтбиг олуна биләр.

II. Партијадахили демократија

6. Сов.ИКП идеја бирлији вә партија јолдашлығы әсасында, партија күтләләринин һакимијјәтини, партијадахили мүнасибәтләрин һәртәрәфли демократизмини коммунистләрин шүурлу интизамы вә мүтәшәккиллији илә бирләшдирән өзүнүидарә принсипләри илә јашајыр вә фәалијјәт кестәрир.

Партијада фикир ифадәсинин сәрбәстлији, мүхтәлиф бахышларын вә платформаларын мүгајисәси, ачыг тәнгид вә өзүнүтәнгид тә'мин едилир. Партијанын вә өлкәнин һәјатынын актуал мәсәләләри барәсиндә ајры-ајры тәшкилатлар чәрчивәсиндә, үмумән Сов.ИКП чәрчивәсиндә дискуссијалар вә референдумлар кечирилә биләр, бунларын јекунлары әсасында исә мүвафиг гәрарлар гәбул едилә биләр.

7. Партија тәшкилатлары өзләринин дахили һәјатыны вә фәалијјәтини гурмагда мүстәгилдирләр. Онларын гәрарлары Сов.ИКП-нин програм мәгсәдләринә вә низамнамә нормаларына зидд дејилдирсә, шәхси ишләр үзрә гәрарлар истисна олунмагла, јухары органлар тәрәфиндән ләғв едилә билмәз.

8. Партија тәшкилатларынын вә комитәләринин иши демократик методларла апарылыр, субјективизми вә тәкһакимијјәтлији истисна едән коллективчилик принсипләри илә гурулур. Гәрарларын һазырланмасы вә гәбул едилмәси заманы коллекиаллыг онларын јеринә јетирилмәси үчүн коммунистләрин шәхси мәс'улијјәти илә әлагәләндирилир.

Партија органлары ишин әсас истигамәтләри үзрә дајими комиссијалар тәшкил

[illegible] ларын, о чүмләдән партија комитәси бүросунун ичласларына сәрбәст кедә биләрләр, һабелә партија комитәсинин вә онун апаратынын сәрәнчамында олан сәнәдләрдән истифадә етмәк һүгугуна маликдирләр.

10. Партијада бүтүн рәһбәр органлар сечкилидир. Онлар намизәдликләрин кениш мүзакирәси вә коммунистләрин рә'јинин максимум нәзәрә алынмасы шәрти илә, әсасән алтернатив әсасда, кизли сәсвермә јолу илә сечилирләр.

Сечкиләр заманы партија үзвләринин мәһдудијјәт гојулмадан намизәдликләр, о чүмләдән өз намизәдликләрини ирәли сүрмәк һүгугу вардыр. Сәсвермә һәр намизәдлик үзрә ајры-ајрылыгда кечирилир. Башга намизәдләрә нисбәтән даһа чох сәс топлајан, лакин јығынчагда иштирак едән Сов.ИКП үзвләринин, конфранс, гурултај нүмајәндәләринин, партија комитәси вә ја дикәр сечкили орган үзвләринин јарысындан чохунун сәсини топламыш намизәдләр сечилмиш сајылырлар.

Нүмајәндәләрин кестәрилмәси вә сечкиләри заманы коммунистләр јухары партија органларынын тәркибинә намизәдликләр барәсиндә тәклифләр ирәли сүрүрләр, бу тәклифләрә һәмин органлары формалашдыран конфранс, гурултај бахыр.

Рајон, шәһәр вә маһал (рајон бөлкүсү олмајан) партија конфрансларына нүмајәндәләр илк тәшкилатларда сечилирләр. Шәһәр вә маһал (рајон бөлкүсү олан), вилајәт, дијар конфрансларына, мүттәфиг республикаларын коммунист партијаларынын гурултајларына, Сов.ИКП гурултајына нүмајәндәләр намизәдликләрин мүтләг илк партија тәшкилатлары тәрәфиндән ирәли сүрүлмәси шәрти илә, бир гајда олараг, коммунистләрин бирбаша сәс вермәси илә сечилирләр. Сечкиләрин гајдасыны мүвафиг партија комитәси һәмин әразинин коммунистләринин азы јарысынын тәрәфдар чыхдығы тәклифләр әсасында мүәјјән едир. Бу мәгсәдлә референдум вә ја сорғу кечирилә биләр.

11. Рајкомдан башлајараг үзүјухары партијада бүтүн сечкили шәхсләр ејни бир вәзифәјә далбадал ики мүддәтдән артыг олмајараг сечилирләр. Партијанын сечкили органларынын тәркиби онларын сәлаһијјәт мүддәти битмәздән әввәл тәшкилатын үзвләринин үчдә бир һиссәсинин тәләби илә, јахуд көнүллү истеʼфа барәдә сечкили органын ајры-ајры вә ја бүтүн үзвләринин әризәси илә тәзәләнә биләр вә ја тамамилә јенидән сечилә биләр.

Рајон, шәһәр, маһал, вилајәт, дијар партија комитәләри вә комитәләри бүтүн нәгтеји-нәзәрләри мүзакирә етмәлидирләр. Азлығын өз мөвгејини мүдафиә етмәк, хүсуси рә'јини протоколлара салдырмаг, мүбаһисәли мәсәләләрә өз тәшкилатында тәкрар бахылмасыны тәләб етмәк вә ја онлары јухары органлар гаршысында галдырмаг һүгугу вардыр. Бунунла бирликдә, чохлуғун гәбул етдији гәрар һамы үчүн мәчбуридир.

Партија комитәләринин ичраијјә органларында (рәјасәт һеј'әтиндә, бүрода) фикир ајрылыглары мејдана чыханда гәрар лајиһәси тәкрар мүзакирәјә гојулур вә азы үчдә ики сәс чохлуғу илә гәбул едилир.

Партија органларынын гәрарлары ашағы тәшкилатлар үчүн мәчбуридир. Ашағы тәшкилатларын ихтијары вардыр ки, һәмин гәрарларын ичрасыны дајандырмадан онлара е'тиразларыны билдирсинләр. Јухары парти-

[illegible] јардым кестәрир, коммунистләрин өз ишләри һаггында һесабатларыны динләјир, бу заман чыхарылан нәтичәләри вә тәвсијәләри е'лан едирләр.

16. Партија тәшкилатларынын дөвләт ганунларына мүвафиг сурәтдә өз васитәләри илә вә ја башга тәшкилатларла әлбир сурәтдә гәзетләр вә журналлар, бүллетенләр, тәблигат, сорғу-мә'лумат материаллары вә башга материаллар нәшр етмәк, мүвафиг редаксијалар тәшкил етмәк, һабелә телевизија вә радио верилишләри студијалары јаратмаг ихтијары вардыр. Партијанын күтләви информасија васитәләри партија комитәләринин рәһбәрлији алтында ишләјирләр вә онларын рәһбәрләрини партија комитәләри тәсдиг едирләр. «Правда» гәзетинин баш редактору Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсинин пленумунда тәсдиг олунур.

III. Партијанын тәшкилат гурулушу

17. Сов.ИКП демократик мәркәзијјәт принсипи әсасында истеһсалат вә әрази әламәтләринә көрә гурулур вә ашағыдакы структура маликдир: илк, рајон, шәһәр, маһал, вилајәт, дијар партија тәшкилатлары, мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары. Мүвафиг әразинин коммунистләрини бирләшдирән партија тәшкилаты онун тәркибинә дахил олан тәшкилатлара нисбәтән јухары тәшкилатдыр.

Лазым ҝәлдикдә партија тәшкилаты катибләри шуралары, партија клублары, нәзәри семинарлар, дискуссија мәркәзләри вә партија ишинин коммунистләри мараг вә проблемләр үзрә бирләшдирән дикәр формалары јарадыла биләр вә фәалијјәт кестәрә биләр. Сов.ИКП-нин програм мүддәаларына әсасланараг онлар мүхтәлиф мәсәләләри мүзакирә едир вә бунлар барәсиндә өз мөвгеләрини һазырлајыр, истәнилән сәвијјәли партија комитәләринин мүзакирәсинә тәклифләр вә лајиһәләр верирләр.

Сов.ИКП-дә өз дахили тәшкилаты вә интизамы, партијанын програм мәгсәдләри илә бир араја сығмајан идеја мәрамлары олан фраксијалар јарадылмасына јол верилмир.

ПАРТИЈАНЫН ИЛК ТӘШКИЛАТЛАРЫ

18. Партијанын әсасы илк тәшкилатлардыр. Онлар иш вә ја јашајыш јерләриндә азы үч нәфәр Сов.ИКП үзвү олдугда јарадылыр.

Илк партија тәшкилаты өз тәркибиндә партија групплары вә сех тәшкилатлары јарада биләр. Сај тәркибиндән асылы олараг рајон, шәһәр партија комитәсинин ичазәсилә онлара Сов.ИКП үзвлүјү илә әлагәдар мәсәләләрдә илк тәшкилат һүгуглары верилир.

Илк партија тәшкилатлары конкрет вәзифәләрини вә өз фәалијјәт шәраитини нәзәрә алараг, партијаја гәбул вә Сов.ИКП үзвлүјүнә хитам верилмәси, өз структурунун, иш истигамәтләринин вә методларынын мүәјјәнләшдирилмәси, јығынчагларын, сијаси тәдбирләрин дөврилији вә кечирилмә гајдасы, малијјә фәалијјәти мәсәләләрини мүстәгил һәлл едир, совет тәшкилатлары вә ичтимаи тәшкилатларла гаршылыглы мүнасибәтләрини гурурлар.

Илк партија тәшкилатлары партијанын идејаларыны, онун гәрарларыны тәблиғ едир вә һәјата кечирир, сосиал әдаләт принсипини горујур, әмәк коллективләриндә вә јашајыш јерләриндә сијаси иш вә тәшкилатчылыг иши апарыр, демократик өзүнүидарә механизми васитәсилә кадрларын фәалијјәтинә, игтисади вә сосиал мәсәләләрин һәллинә тә'сир кестәрирләр.

Илк партија тәшкилатларынын һәр һансы бир партија органынын гәрарына өз мүнасибәтини билдирмәк һүгугу вардыр вә һәмин орган буна маһијјәтчә чаваб вермәјә борчлудур.

19. Илк партија тәшкилатынын али органы үмуми јығынчагдыр (конфрансдыр). Сов.ИКП үзвләринин (нүмајәндәләрин) јарысындан чоху, һесабат вә сечки заманы исә азы үчдә ики һиссәси иштирак етдикдә јығынчаглар (конфранслар) сәлаһијјәтли һесаб олунур.

(Арды 2-чи сәһифәдә)

[illegible] ләрлә адамын һәјатыны мәһв етмиш ганлы фачиәнин јени дөврәсинин башланмасы, онун тәшкилатчыларынын фикринчә, Ермәнистан — Азәрбајчан мүнасибәтләрини јенидән далана салмалы вә бу вәзијјәтдән јаха гуртармаг үчүн јалныз ДГМВ Ермәнистана верилмәли, јахуд да бәд ајагда орада президент идарә үсулу тәтбиг олунмалы вә вилајәт мәркәзә табе едилмәлидир. Белә ифраты сијаси ојунларын нәтичәсидир ки, инсанлар гурбан кетмиш, јарым милјон гачгын сәркәрдан галмыш, мәһрумијјәтләрә дучар олмушдур.

Нә вахта гәдәр бир овуч террорчу ССРИ кими дүнја мигјаслы дөвләтин «әсәбләри илә ојнајачаг?».

Бу ил јанварын 19—20-дә Бакы шәһәринә гошунларын јеридилмәси илә әлагәдар фачиәли һадисәләрдән сонра јенидән нәфәс алмаға башлајан чохмилләтли Азәрбајчан халгы баш вермиш һадисәләрдән мөһкәм һиддәтләнир вә гәзәбләнир.

Ајдын дејил ки, Бакы һадисәләриндә өзләрини белә «гәтијјәтли» кестәрмиш Совет Ордусунун вә дахили гошунларын рәһбәрлији нәјә көрә террорчуларын азғын һәрәкәтләринә о гәдәр дә фикир вермир вә [illegible] нүлү тәһвил верилмәси» барәдә [illegible] һадисәләрин кестәрдији кими, бу республикада онун нә сајы, нә дә кејфијјәти сарыдан өзүнү доғрултмур.

4. Загафгазијаја силаһ, о чүмләдән дә ән мүасир силаһ кәтирилән каналлар тә'чили сурәтдә мүәјјән едилсин. Бу каналлар реқиону әсл «барыт чәлләји»нә чевирмишдир.

5. Ермәнистан тәрәфинин бир иттифаг дөвләти тәркибиндә республикаларын гаршылыглы мүнасибәт нормалары илә бир араја сығмајан гануна зидд әмәлләри писләнилсин, Ермәнистан ССР-дә екстремист гүввәләрә һавадарлыг едилмәсиндә тәгсиркар олан вә бу гүввәләрлә бирбаша әлагәјә кирән вәзифәли шәхсләр үзә чыхарылсын вә чәзаландырылсын.

Һесаб едирик ки, әкәр бу биринчи дәрәчәли, тә'хирәсалынмаз тәдбирләр көрүлмәсә, реқионда зоракылыг даһа да артачаг вә чәмијјәт һаглы олараг бу чүр фәалијјәтсизлији һүгуга вә инсанлыға зидд әмәлләрә көз јуммаг кими гијмәтләндирәчәкдир.

АЗӘРБАЈЧАН ССР-дән ССРИ ХАЛГ ДЕПУТАТЛАРЫ

ССРИ ПРЕЗИДЕНТИ М. С. ГОРБАЧОВА

Һөрмәтли президент!

Биз, Азәрбајчан ЛККИ Мәркәзи Комитәсинин VIII кениш пленумунун иштиракчылары сыраларында бир милјондан артыг кәнчи бирләшдирән республика комсомол тәшкилаты адындан сон заманлар иттифаг вә республика органларынын реқионда вәзијјәти сабитләшдирмәк сә'јләринә бахмајараг, Ермәнистан ССР-ин милләтчи вә шовинист гүввәләринин вәзијјәти даһа да кәркинләшдирмәјә чан атмасы, Азәрбајчан ССР-ин суверенлијини кобудчасына позмасы, Азәрбајчанын сәрһәдјаны јашајыш мәнтәгәләринә силаһлы басгынлар етмәси илә әлагәдар өз дәрин һиддәтимизи вә гәти е'тиразымызы билдиририк. Өз мәгсәдләринә наил олмаг үчүн онлар мүасир силаһлы гулдур дәстәләриндән истифадә едирләр. Газах рајонунда динч әһалинин вәһшичәсинә өлдүрүлмәси, евләринин јандырылмасы, Ермәнистанла сәрһәд зонасында јерләшән Азәрбајчан кәндләринин күлләбаран едилмәси, Нахчыван МССР-ин Кәрки кәндинин силаһлы зәбти, дәмир олунун Ермәнистан ССР әразисиндә јерләшән Кәрчиван—Меғри саһәсинин Норашен—Бакы сәрнишин гатары кечәркән партладылмасы, Шушанын бензиндолдурма стансијасында партлајыш Ермәнистан ССР-дәки позучу гүввәләрин милләтләрарасы әдавәти вә дүшмәнчилији даһа да гызышдырмаг, ики халгын диггәтини һәгиги проблемләрин һәллиндән јајындырмаг саһәсиндә дәгиг планлашдырылмыш, мәгсәдјөнлү иш апардыгларыны сүбут едир.

Биз, инсан тәләфатына вә бөјүк мадди зәрәрә сәбәб олан бу дүшмәнчилик һәрәкәтләрини, әһалидә сахланан бөјүк мигдарда силаһын мүсадирә едилмәсинә көз бағлајан Ермәнистан ССР-нин рәсми органларынын фәалијјәтсизлијини һиддәтлә писләјирик. Гулдур дәстәләринин јарадылмасы, силаһланмасы вә Азәрбајчан ССР илә һәмсәрһәд зоналарда јерләшдирилмәси просеси давам едир.

Дәмир јолунда тәшкил олунан диверсијалар бир даһа сүбут едир ки, «Ермәнистанын блокадасы» адландырылан мәсәлә Азәрбајчана јох, һадисәләрин әсл күнаһкарлары һаггында ичтимаијјәтдә јанлыш рә'ј јаратмаг үчүн блокада идејасыны ујдуран вә усталыгла истифадә едән Ермәнистанын мә'лум даирәләринә лазымдыр.

Сәрһәдјаны јашајыш мәнтәгәләринә дурмадан артан силаһлы басгынлар нәтичәсиндә вәзијјәтин партлајыш һәддинә кәтирилдији бир һалда ајры-ајры иттифаг органлары тәрәфиндән Азәрбајчанын динч әһалисинә гаршы јөнәлдилән арды-арасы кәсилмәјән чинајәтләрин, Конститусијаја зидд һәрәкәтләрин, ганунларын кобудчасына позулмасы һалларынын гаршысынын алынмасы үчүн тә'сирли тәдбирләрин көрүлмәмәси республиканын комсомолчуларында чидди нараһатлыг вә тәшвиш һисси доғурур.

Биз күман едирик ки, ССРИ президенти онда олан сәлаһијјәтдән истифадә едәрәк, ермәни екстремистләринин тәкәббүрлү әмәлләринин гаршысынын алынмасы, гулдур дәстәләринин тәрксилаһ едилмәси, сәрһәдјаны зоналарын силаһлы басгынлардан горунмасы системинин јарадылмасы үчүн лазыми тәдбирләр көрәчәк, реқионда ган ахыдылмасына сон гојачагдыр.

Азәрбајчан ЛККИ МК VIII кениш пленумунун иштиракчылары.

ГУЛДУРЛАР ЈАХАЛАНМЫШЛАР

(МҮХБИРИМИЗ ГАЗАХ РАЈОНУНДАН ХӘБӘР ВЕРИР)

Дүнән сәһәр саат 11-ә 10 дәгигә ишләмиш Газах рајонундакы Бархударлы кәндинин сакини Ајдын Әмирасланову евинә ермәни екстремистләри тәрәфиндән басгын олунмушдур. Тофиг Бабајевин рәһбәрлик етдији республика Дөвләт Тәһлүкәсизлик Комитәсинин оператив әмәлијјат групу кәнд сакинләри илә бирликдә екстремистләри тутуб рајон дахили ишләр шө'бәсинә кәтирмишләр. Екстремистләрин ад вә фамилијалары мүәјјәнләшдирилмишдир: Х. Хачатурјан, М. Согомонјан, М. Матевосјан вә А. Јегизерјан. Онлардан үч әдәд одлу силаһ, патрондаш, ишыгландырычы фишәнк тутулмушдур.

Һазырда ермәни екстремистләринин чинајәткар һәрәкәти үзрә истинтаг кедир.

Х. ҺӘСӘНЛИ.

АЗӘРБАЈЧАН ЛККИ МК-нын VIII КЕНИШ ПЛЕНУМУНДА УИЛККИ XXI ГУРУЛТАЈЫНА СЕЧИЛМИШ НУМАЈӘНДӘЛӘРИН СИЈАҺЫСЫ

ГАДАЈЕВ Шамил Исмајыл оғлу — Балакән РАСБ-де игтисадчы

ГАСЫМОВ Гасым Нурмәһәммәд оғлу — Шамахы рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ГӘНБӘРОВ Тофиг Шәрбәт оғлу — Азәрбајчан ЛККИ тәфтиш комиссијасынын сәдри

ГУЛИЈЕВ Намиг Нигилаб оғлу — Бәрдә рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ГУЛИЈЕВ Таһир Рамиз оғлу — Мирбәшир рајон тарих вә мәдәнијјәт абидәләрини мүһафизә чәмијјәтинин мәс'ул катиби

ДАДАШОВА Лјудмила Хејрәддин гызы — Саатлы рајон комсомол комитәсинин катиби

ӘЗИЗОВ Асиф Әли оғлу — Чәлилабад рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ӘЗИЗОВ Елдар Әзиз оғлу — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын катиби

ӘЛӘКБӘРОВ Јусиф Афәт оғлу — Салјан рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ӘЛӘКБӘРОВ Саһиб Нурәддин оғлу — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын биринчи катиби

ӘЛИЈЕВ Аббас Мурад оғлу — Зәрдаб РИК-ин игтисадчысы

ӘЛИЈЕВ Е'тибар Надир оғлу — Кәдәбәј рајон 161 №-ли ТСМД-ин мүһәндиси

ӘЛИЈЕВ Илгар Күлмалы оғлу — Шамхор рајон мәркәзи хәстәханасынын һәкими

ӘЛИЈЕВ Сәрван Тофиг оғлу — Ағдаш шәһәр М. Горки адына 4 №-ли мәктәбин X синиф шакирди.

ӘМИРОВ Јашар Гоча оғлу — Јевлах рајон мүлки һава дәстәсиндә командир мүавини

ӘҺӘДОВ Октај Тағы оғлу — Лерик рајон гәсәбә 2 №-ли мәктәбин мүәллими

ЗАЈАРУЗНЫ Давид Моисејевич — Кәнчә шәһәр 11 №-ли мәктәбин директор мүавини

ИСАЈЕВ Зијәддин Мәммәд оғлу — Кәлбәчәр рајон мадди-техники тәчһизат идарәсинин бөјүк мүһәндиси

ИСАЈКИН Олег Иванович — Сумгајыт шәһәр комсомол комитәсинин икинчи катиби

ИСМАЈЫЛОВ Мәммәд Һүсејн оғлу — Гутгашен рајон «Кәндтәсәррүфаттехника» бирлијинин баш мүһәндиси

ЈАРМӘММӘДОВ Ајдын Халид оғлу — Губа рајон 2 №-ли тәсәррүфат һесаблы гаражын игтисадчысы

ЈУСИФОВ Мүрвәт Шевкәт оғлу — В. И. Ленин адына Шәки Ипәк Истеһсалат Бирлији комсомол комитәсинин катиби

МАҺМУДОВ Рүф'әт Һәсән оғлу — Астара рајон мешә тәсәррүфатынын мүдири

МЕҺДИЈЕВ Вагиф Меһди оғлу — Учар рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

МЕҺДИЈЕВА Күләрә Миралы гызы — Ағчабәди рајон комсомол комитәсинин катиби

МӘММӘДОВ Елхан Әливерди оғлу — Әли Бајрамлы шәһәр тәләбә вә кәнчләрин әмәк бирликләри гәраркаһынын рәиси

МӘММӘДОВ Е'тибар Паша оғлу — «Хәзәрдәниздәнефтгаз» бирлијиндә буруг устасы көмәкчиси

МӘММӘДОВ Шәфалы Султан оғлу — Гусар рајон комсомол комитәсинин икинчи катиби

МӘ'СИМОВА Халидә Мәһәммәд гызы — Варташен рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

МӘСМАЛЫЈЕВ Октај Мәммәд оғлу — Газах рајон комсомол комитәсинин икинчи катиби

МУРАДОВ Елдар Әршад оғлу — Азәрбајчан ССР Дахили Ишләр Назирлијиндә комсомол ишләри үзрә сијаси шө'бә рәисинин көмәкчиси

НАҒДӘЛИЈЕВ Зејнал Сәфәр оғлу — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын тәшкилат вә кадр ишләри шө'бәсинин мүдири

НОВРУЗОВ Муса Новруз оғлу — Күрдәмир рајон Ширван Мил-Гарабағ коллекторларынын истисмары идарәсинин игтисадчысы

РӘФИЈЕВ Раһил Әһмәдаға оғлу — Нефтчала рајон 45 №-ли јол истисмары идарәсинин мүһәндиси

СӘИДОВ Мирһүсејн Мирсүчәддин оғлу — Ағдам [illegible]-тарихи-дијаршүнаслыг музејинин елми ишчиси

СӘФИХАНОВ [illegible] оғлу — Шуша шәһәр [illegible] орта мәктәбин дәрс hиссә мүдири

СУЛХАЈЕВА Маһирә Ләлә гызы — Загатала рајон Мухах кәнд 2 №-ли мәктәбин мүдири

СУЛЕЈМАНОВ Аллаһверди Әли оғлу — Бејләган рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ТЈАГЛЫ Василиј Николајевич — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын икинчи катиби

ҺАЧЫЈЕВ Елхан Гәзәнфәр оғлу — Минкәчевир шәһәр 44 №-ли мәктәбин комсомол комитәсинин катиби

ҺӘЗИЈЕВ Зүлфүгар Аллаһјар оғлу — Фүзули рајон Ч. Чаббарлы адына совхозун баш игтисадчысы

ҺӘСӘНОВ Баба Һәсәнаға оғлу — Масаллы рајон комсомол комитәсинин икинчи катиби

ҺӘСӘНОВ Самир Тәл'әт оғлу — Ханлар рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ҺИДАЈӘТОВ Тофиг Һидајәт оғлу — Кәјчај рајон «Јени һәјат» гәзети редаксијасынын әдәби ишчиси

ҺҮСЕЈНОВ Әлихан Һүсејн оғлу — Товуз рајон [illegible]-тәсәррүфат мүәссисәсинин мүһәндиси

ЧАББАРОВ Илгар Бурһан [illegible]

СОВЕТ ИТТИФАГЫ КОММУНИСТ ПАРТИЈАСЫНЫН НИЗАМНАМӘСИ

Әввәли І-чи сәһифәдә

Чари иши апармаг үчүн јығынчаг (конфранс) ики-үч ил мүддәтинә ичра органыны — партија бүросуну (комитәсини) вә онун катибини сечир. Азы 15 коммунисти олан партија тәшкилатларында јығынчағын мүәјјән етдији мүддәтә вә гајдада партија тәшкилатынын катиби вә онун мүавини, партија групларында груп партија тәшкилатчысы сечилир.

Илк партија тәшкилатынын катиби әмәк коллективиндә вә ондан кәнарда мүдиријјәтлә, өзүнүидарә органлары илә, ичтимаи тәшкилатларла мүнасибәтләрдә илк партија тәшкилатыны тәмсил едир. Катибин коллективдән чыхарылмасы мәсәләси партија јығынчағында (конфрансында) мүзакирә олунмалыдыр.

20. Илк партија тәшкилатларынын фәалијјәтини, о чүмләдән маашлы ишчиләрин сахланмасыны малијјәләшдирмәк үчүн үзвлүк һаггындан әлдә олунан вәсаитин 50 фаизә гәдәриндән истифадә етмәк һүгугу верилир.

РАЈОН, ШӘҺӘР, МАҺАЛ, ВИЛАЈӘТ ВӘ ДИЈАР ПАРТИЈА ТӘШКИЛАТЛАРЫ

21. Билавасителә илк партија тәшкилатларыны бирләшдирән рајон вә шәһәр партија тәшкилатлары партијанын структур дајаг вәсиләсидир. Ири шәһәрләрдә рајон тәшкилатлары шәһәр партија тәшкилатларында бирләшә биләрләр.

Рајон, шәһәр партија тәшкилатынын али органы конфрансдыр. Конфранс беш ил мүддәтинә рајон, шәһәр партија комитәсини, һабелә нәзарәт-тәфтиш комиссијасыны сечир. Партија комитәсинин гәрары илә вә ја коммунистләрин азы үчдә бир һиссәсини бирләшдирән илк тәшкилатларын тәләби илә [illegible] партија конфрансы чағырылыр.

Рајон, шәһәр партија комитәси илк партија тәшкилатларынын рә'јләрини нәзәрә алараг рајон, шәһәр комитәсинин бүросуну, катибләрини сечир, өз апаратыны, мадди-малијјә базасыны јарадыр. Рајон, шәһәр комитәси илк партија тәшкилатларыны гејдә алыр, онлара лазыми јардым көстәрир, коммунистләрин учотуну апарыр.

... мамаг шәрти илә чағырылыр, регионда сијаси, милли, сосиал, игтисади, еколожи, мәдәни-мә'нәви проблемләрин һәлли програмларыны һазырлајыб, дөвләт һакимијјәти органларына вә әһалијә тәклиф едирләр. Конфрансларда вә пленумларда партијадахили һәјат, кадр иши, партија тәшкилатынын бүдчәси, нәшријјат фәалијјәти мәсәләләри мүзакирә олунур.

Дијар, вилајәт партија комитәләри өз тәшкилатынын структуру, о чүмләдән рајон, шәһәр комитәләринин тәшкили мәсәләләрини мүстәгил һәлл едир, ән ири илк партија тәшкилатларына Сов.ИКП үзвләринин учоту мәсәләләриндә рајон партија комитәси һүгуглары верирләр.

Мүвафиг пленумларда дијар, вилајәт вә маһал партија комитәләринин бүролары, катибләри сечилир.

23. Рајон, шәһәр, маһал, вилајәт вә дијар партија тәшкилатларынын нәзарәт-тәфтиш комиссијалары комиссијанын бүросуну, азы беш иллик партија стажы олан сәдрини сечирләр. Нәзарәт-тәфтиш комиссијалары партија интизамынын мөһкәмләндирилмәси, коммунистләрин партија етикасы нормаларына риајәт етмәси илә бағлы мәсәләләри һәлл едир, партија үзвләринин шикајәтләринә бахыр, партија бүдчәсинин ичрасына нәзарәт едирләр. Нәзарәт-тәфтиш комиссијасы рајон, шәһәр, маһал, вилајәт вә дијар партија конфрансынын тәсдиг етдији әсаснамәјә мүвафиг сурәтдә ишләјир.

МҮТТӘФИГ РЕСПУБЛИКАЛАРЫН КОММУНИСТ ПАРТИЈАЛАРЫ

24. Мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары Сов.ИКП Програмы вә Низамнамәси чәрчивәсиндә мүстәгилдирләр. Онлар өзләринин програм вә норматив сәнәдләрини һазырлајыр, бунлара үјғун олараг тәшкилат, кадр, нәшријјат вә малијјә-тәсәррүфат мәсәләләрини өзләри һәлл едир, республикаларын дөвләт гуручулуғу, сосиал-игтисади вә мәдәни инкишафы саһәсиндә сијаси хәтт јеридир, вәтәндашларын сијаси чәһәтдән сых бирләшдирилмәси, милли ...

арасы дөврдә республика партија конфранслары чағырыла биләр.

ССРИ СИЛАҺЛЫ ГҮВВӘЛӘРИНДӘ Сов.ИКП ТӘШКИЛАТЛАРЫ

26. ССРИ Силаһлы Гүввәләриндә партија тәшкилатларынын фәалијјәти Сов.ИКП Низамнамәсинин вә Сов.ИКП МК-нын тәсдиг етдији сәнәдләрин әсасында гурулур.

ССРИ Силаһлы Гүввәләриндә партија ишинә рәһбәрлик партија органлары вә илк партија тәшкилатлары васитәсилә һәјата кечирилир. Партија комитәләри вә илк партија тәшкилатлары мәсәләләри һәрби шуралар, командирләр вә сијаси органлар илә сых гаршылыглы әлагәдә һәлл едирләр. Әскәри коллективләрин һәјат вә фәалијјәтинә онлар орду коммунистләри васитәсилә тә'сир көстәрирләр. ССРИ Силаһлы Гүввәләринин али партија органы Сов.ИКП МК комиссијасы һүгугларына маликдир.

Силаһлы гүввәләрин коммунистләри әрази партија тәшкилатлары рәһбәр органларынын тәркибинә сечә вә сечилә биләрләр. Рајон, шәһәр, маһал, вилајәт, дијар партија конфрансларына, мүттәфиг республикаларын коммунист партијаларынын гурултајларына нүмајәндәләр мүвафиг партија комитәләринин мүәјјәнләшдирдији нүмајәндәлик нормалары үзрә гошун һиссәләринин вә бирләшмәләринин партија конфрансларында сечилирләр.

Орду вә донанма партија тәшкилатларындан Сов.ИКП гурултајына вә Үмумиттифаг партија конфрансына нүмајәндәләр һәрби даирәләрин, гошун групларынын, донанмаларын, бирләшмәләрин, силаһлы гүввә нөвләринин партија конфрансларында сечилирләр.

Гејд: Дөвләт Тәһлүкәсизлији Комитәси гошунларында, дахили гошунларда вә дәмир јолу гошунларында партија иши силаһлы гүввәләрдә олдуғу кими гурулур.

IV. Сов.ИКП-нин али органлары

27. Совет Иттифагы Коммунист Партијасынын али органы гурултајдыр. Нөвбәти гурултајлары Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси азы беш илдә бир дәфә чағырыр. Гурултајын чағырылмасы, күндәлији вә нүмајәндәлик нормасы һаггында МК-нын гәрары ән кечи гурултајын башланмасына үч ај галмыш е'лан олунур. Мәркәзи Комитә гурултаја чыхарылан әсас мәсәләләрә даир тезисләри дәрч етдирир.

Сов.ИКП-нин нөвбәдәнкәнар гурултајыны Мәркәзи Комитә өз тәшәббүсү, јахуд коммунистләрин үмуми сајынын азы үчдә бир һиссәсини бирләшдирән партија тәшкилатларынын тәләби илә чағырыр. Гурултај ики [illegible] о һалда сәлаһијјәтли һесаб едилир ки, орада партијанын бүтүн үзвләринин азы јарысы тәмсил олунсун.

Мәркәзи Комитә нөвбәдәнкәнар гурултајы чағырмадыгда, гурултајын кечирилмәсини тәләб едән тәшкилатлар нөвбәдәнкәнар гурултај чағырмаг үчүн партија МК-сы һүгугларына малик тәшкилат комитәси јарада биләрләр.

28. Сов.ИКП гурултајы:

— Мәркәзи Комитәнин вә Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасынын ...

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси рәһбәрлик едир.

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси:

— Сов.ИКП гурултајлары вә конфранслары гәрарларынын әмәли сурәтдә һәјата кечирилмәсини тәшкил едир;

— дахили вә харичи сијасәтин мәзмунуна даир тәклифләр һазырлајыр, ССРИ халг депутатларынын гурултајына вә ССРИ Али Советинә чыхарыр;

— Сов.ИКП-нин кадр сијасәтини һәјата кечирир;

— партија идарәләри, мүәссисәләри јарадыр вә онларын фәалијјәтинә нәзарәт едир;

— башга партијалар илә мүнасибәтләрдә Сов.ИКП-ни тәмсил едир.

31. Пленумлар арасы дөврдә сијаси вә тәшкилат мәсәләләрини һәлл етмәк үчүн Мәркәзи Комитә өз тәркибиндән Сов.ИКП МК Рәјасәт Һеј'әтини сечир. Рәјасәт һеј'әтинин сај тәркиби Сов.ИКП гурултајы тәрәфиндән тәсдиг едилир. МК Рәјасәт һеј'әтинә вәзифәјә керә Сов.ИКП-нин сәдри вә онун мүавинләри, мүттәфиг республикаларын коммунист партијаларынын рәһбәрләри дахилдирләр.

Сов.ИКП МК Рәјасәт Һеј'әти гәрарлары ичра үчүн өз ...

32. Сов.ИКП Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасы өз пленумунда бүросуну вә онун азы он иллик партија стажы олан һәмсәдрләрини сечир.

Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасы Сов.ИКП гурултајынын тәсдиг етдији әсаснамәни рәһбәр тутараг, Сов.ИКП-нин програм сәнәдләринин вә Низамнамәсинин, партија гурултајлары вә конфранслары гәрарларынын партијада јеринә јетирилмәсинә нәзарәт едир; партија интизамынын вәзијјәтинә, партијадахили һәјат вә партија етикасы нормаларынын көзләнилмәсинә нәзарәт едир; Сов.ИКП бүдчәсинин ичрасыны вә Сов.ИКП МК-нын вә онун идарәләринин, мүәссисәләринин, нәшријјатларынын малијјә-тәсәррүфат фәалијјәтини тәфтиш едир; партијадан харич етмәк мәсәләләри барәсиндә шикајәтләрә бахыр.

33. Сов.ИКП МК вә Сов.ИКП Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасы азы илдә ики пленум, лазым олдугда исә биркә ичласлар кечирирләр.

Сов.ИКП МК үзвләри Сов.ИКП Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасы пленумларынын ишиндә, Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасынын үзвләри исә Сов.ИКП МК пленумларынын ишиндә мәшвәрәтчи сәс һүгугу илә иштирак едә биләрләр.

Сов.ИКП Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасына сечилмиш коммунистләр партијанын дикәр мәркәзи сечкили органларынын тәркибинә дахил ола билмәзләр.

V. Коммунистләр Советләрдә, ичтимаи тәшкилатларда вә һәрәкатларда

34. Сов.ИКП, онун бүтүн тәшкилатлары ССРИ Конститусијасы вә совет ганунлары чәрчивәсиндә фәалијјәт көстәрирләр. Партија тәшкилатлары вә комитәләри вәзифәләрини дөвләт вә тәсәррүфат органлары илә гарышдырылмасына јол вермир, партијанын сијаси хәттини бу органларда ишләјән коммунистләр васитәсилә јеридирләр.

Партија демократија вә сосиал әдаләт мөвгеләриндә дуран бүтүн ичтимаи гүввәләрлә әмәкдашлыг едир, антисосиалист, милләтчи, антисовет гүввәләрә гаршы чыхыш едир. Партија һәмкарлар иттифагы, кәнчләр тәшкилатлары илә, дикәр ичтимаи-сијаси тәшкилатларла вә күтләви һәрәкатларла өз мүнасибәтләрини сијаси гаршылыглы фәалијјәт вә мүштәрәклик, башга нөгтеји-нәзәрә һөрмәт принсипләри әсасында гурур.

35. Дикәр ичтимаи-сијаси тәшкилатлар кими, Сов.ИКП дә чәмијјәтдә сијаси лидерлик уғрунда азад сечкиләрдә вә совет вәтәндашларынын өз ирадәсини ифадә етмәсинин башга формалары васитәсилә мүбаризә апарыр. Партија тәшкилатлары өзләринин сечкигабағы платформаларыны һазырлајыр вә дәрч етдирир, коммунистләри халг депутатлығына намизәд көстәрмәк үчүн тәвсијә едир, онлара сечки кампанијасынын тәшкилиндә көмәк көстәрирләр.

Партија тәшкилатлары ... јәт көстәрән дикәр ичтимаи тәшкилатларла вә бирликләрлә сечкигабағы сазишә кирә биләр, депутатлыға онларын Сов.ИКП үзвү олмајан намизәдләрини мүдафиә едә биләрләр.

Халг депутатлары Советләринин гурултајларында вә сессијаларында, коммунистләри олан ичтимаи тәшкилатлар вә кооператив тәшкилатлары тәрәфиндән чағырылан гурултајларда вә конфрансларда онлар өз фәалијјәтини әлагәләндирмәк вә партијанын нүфузуну күчләндирмәк үчүн партија групларында бирләширләр. Партија груплары совет ганунларыны, мүвафиг партија комитәләринин гәрарларыны рәһбәр тутурлар.

36. Партија органлары вә илк партија тәшкилатлары кәнчләрлә апарылан ишдә УИЛККИ-јә вә сосиалист јолуну мүдафиә едән дикәр кәнчләр тәшкилатларына архаланыр, кәнчләрин тәрбијәси саһәсиндә онларын фәалијјәтинә һәр васитә илә көмәк көстәрир, онлары Сов.ИКП-нин кәнчләр сијасәтинин һазырланмасына вә һәјата кечирилмәсинә чәлб едирләр. Партија вә комсомол тәшкилатларынын гаршылыглы мүнасибәтләри идеја бирлијинә, коммунист кәнчләр иттифагынын тәшкилати мүстәгиллијинин танынмасына, гаршылыглы һөрмәтә вә јолдашлыг е'тимада әсасланыр. Партија УИЛККИ-јә өз сыраларыны артырмаг үчүн ән ...

[illegible] јеси шө'бә рәисинин көмәкчиси

НАҒДӘЛИЈЕВ Зејнал Сәфәр оғлу — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын тәшкилат вә кадр ишләри шө'бәсинин мүдири

НОВРУЗОВ Муса Новруз оғлу — Күрдәмир рајон Ширван Мил-Гарабағ коллекторларынын истисмары идарәсинин игтисадчысы

РӘФИЈЕВ Раһил Әһмәдаға оғлу — Нефтчала рајон 45 №-ли јол истисмары идарәсинин мүһәндиси

СЕЈИДОВ Мирһүсејн Мирсүчәддин оғлу — Ағдам рајон тарих-дијаршүнаслыг музејинин елми ишчиси

СӘФИХАНОВ Вәзир Черкәз оғлу — Шуша шәһәр 2 №-ли орта мәктәбдә дәрс һиссә мүдири

СУЛХАЈЕВА Маһирә Ләлә гызы — Загатала рајон Мухах кәнд 2 №-ли мәктәбин мүдири

СҮЛЕЈМАНОВ Аллаһверди Әли оғлу — Бејләган рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ТЈАГЛЫ Васили Николајевич — Азәрбајчан ЛККИ МК-нын икинчи катиби

ҺАЧЫЈЕВ Елман Гәзәнфәр оғлу — Минкәчевир шәһәр 44 №-ли мәктәбин комсомол комитәсинин катиби

ҺӘЗИЈЕВ Зүлфүгар Аллаһјар оғлу — Фүзули рајон Ч. Чаббарлы адына совхозун баш игтисадчысы

ҺӘСӘНОВ Баба Һәсәнаға оғлу — Масаллы рајон комсомол комитәсинин икинчи катиби

ҺӘСӘНОВ Самир Тәл'әт оғлу — Ханлар рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ҺИДАЈӘТОВ Тофиг Һидајәт оғлу — Көјчај рајон «Јени һәјат» гәзети редаксијасынын әдәби ишчиси

ҺҮСЕЈНОВ Әлихан Һүсејн оғлу — Товуз рајон автонәглијјат мүәссисәсинин мүһәндиси

ЧАББАРОВ Играр Бурһан оғлу — Ләнкәран шәһәр комсомол комитәсинин биринчи катиби

ЧӘФӘРОВ Мүбариз Ағабаба оғлу — Хачмаз рајон консерв заводунун комсомол комитәсинин катиби

ШЫХӘЛИЈЕВ Мүнасиб Һачалы оғлу — Сабирабад рајон комсомол комитәсинин биринчи катиби

ПРОБЛЕМЛӘРИ БИРЛИКДӘ ҺӘЛЛ ЕДӘК

Совет Гадынлары Комитәсинин нүмајәндә һеј'әти үч күн республикамызын пајтахтында галмыш вә бакылыларла чохлу көрүш вә сөһбәт кечирмишдир. Нүмајәндә һеј'әтинин тәркибинә комитә сәдринин биринчи мүавини А. В. Федулова вә онун рәјасәт һеј'әтинин үзвү, Москва Вилајәт Совети Ичраијјә Комитәси сәдринин мүавини Л. Т. Новикова да дахил идиләр.

Азәрбајчан Гадынлар Шурасынын сәдри З. Н. Верդијева Азәринформун мүхбири илә сөһбәтиндә демишдир:

— Биз Совет Гадынлары Комитәсинин нүмајәндәләрини она көрә дә'вәт етдик ки, онлар республикамызда вәзијјәтлә јахындан таныш ола билсинләр. Тәклифимизи бәјәндиләр вә бүтүн тә'чили ишләрини бир кәнара гојуб Бакыја кәлдиләр.

...Республика Гадынлар Шурасынын фәаллары илә гонагларын көрүшү нәзәрдә тутулмуш ики саат әвәзинә алты саат давам етмишдир. Гадын һәрәкатынын проблемләри, рекионда вәзијјәти нормал һала салмаг, 1990-чы илин јанвар ајында Бакыда баш вермиш ганлы һадисәләр, республикада вәзијјәт барәсиндә доғру-дүзкүн информасија јајмаг саһәсиндә Азәрбајчан гадынларынын сә'јләри һаггында ачыг вә чәтин сөһбәт кетмишдир.

Нүмајәндә һеј'әтинин үзвләри о фачиәли һадисәләр заманы өлдүрүлмүш кәнч бакылы Лариса Мәммәдованын аиләсиндә, шәһәр тә'чили јардым хәстәханасында олмуш, бурада јаралыларла көрүшмүшләр. Гонаглар Дағүстү паркдакы Шәһидләр хијабанына да кетмишләр. Онлар Загафгазија Мүсәлманлары Руһани Идарәсиндә, «Азәрбајчанфилм» киностудијасында олмуш, јанвар күнләриндә чәкилмиш сәнәдли филмләрә бахмышлар.

Москвалылар Азәрбајчан КП МК-нын икинчи катиби В. П. Полјаничко илә сөһбәт етмишләр.

Азәрбајчан КП МК-нын биринчи катиби А. Н. Мүтәллибов Совет Гадынлары Комитәсинин нүмајәндә һеј'әтини гәбул етмишдир.

А. В. Федулова сәфәрә јекун вурулмуш мәтбуат конфрансында чыхыш едәркән демишдир:

— Тәбиәтин өзү гадына Јер үзүндә һәјаты вә сүлһү горумаг кими мүгәддәс бир вәзифә тапшырмышдыр. Гадынлар өлкәмиздә вәзијјәтин кәркинләшдији рекионларда әмин-аманлыг јарадылмасына көмәк едә биләр вә етмәлидирләр. Аналар өз өвладларыны итирмәмәлидир, онларын һәјатынын гејдинә галмалыдырлар. Одур ки, бизим борчумуз фачиәнин бир даһа тәкрар олмасына јол вермәмәкдир. Бакыда кечирдијимиз көрүшләр олмуш һадисәләр барәсиндә фикирләримизи чох дәјишдирди. Ахы, бу һадисәләри узагдан баша дүшмәк, онлара објектив гијмәт вермәк чәтиндир. Тәәссүф ки, Бакы көрүшләриндә гаршымыза гојулмуш мәсәләләрин бир чохуну биз һәлл етмәк игтидарында дејилик. Амма алдығымыз мә'луматы мәркәзи органлара чатдырмаг, рекионда вәзијјәтин нормал һала салынмасы саһәсиндә лазыми тәдбирләр көрүлмәсинә көмәк етмәк үчүн әлимиздән кәләни әсиркәмәјәчәјик.

(Азәринформ).

[illegible] һадә билирләр.

Рајон, шәһәр партија тәшкилатынын али органы конфрансдыр. Конфранс беш ил мүддәтинә рајон, шәһәр партија комитәсини, һабелә нәзарәт-тәфтиш комиссијасыны сечир. Партија комитәсинин гәрары илә вә ја коммунистләрин азы үчдә бир һиссәсини бирләшдирән илк тәшкилатларын тәләби илә нөвбәдәнкәнар партија конфрансы чағырылыр.

Рајон, шәһәр партија комитәси илк партија тәшкилатларынын рә'јләрини нәзәрә алараг рајон, шәһәр комитәсинин бүросуну, катибләрини сечир, өз апаратыны, малдди-малијјә базасыны јарадыр. Рајон, шәһәр комитәси илк партија тәшкилатларыны гејдә алыр, онлара лазыми јардым көстәрир, коммунистләрин учотуну апарыр.

Рајон, шәһәр партија комитәләри илк партија тәшкилатларынын фәалијјәтини әлагәләндирир вә истигамәтләндирир, онларын күтләләрлә әлагәләринин мөһкәмләнмәсинә көмәк көстәрир, бу тәшкилатларла бирликдә партијанын сијасәтини вә гәрарларыны шәрһ едир, әмәк коллективләриндә вә вәтәндашларын јашајыш јерләриндә бунларын һәјата кечирилмәси ишини тәшкил едир, конкрет сосиал-игтисади, мәдәни вә башга проблемләри ичтимаијјәтин мүзакирәсинә верир, онларын һәллинә көмәк көстәрир.

22. Дијар, вилајәт, маһал партија тәшкилатлары партија сијасәтинин һазырланмасында иштирак едир вә дијар, вилајәт, маһал һүдудлары дахилиндә бу сијасәтин һәјата кечирилмәси саһәсиндә иш апарыр, јухары партија органларынын гәрарларынын ичра олунмасыны тәшкил едирләр.

Партија конфрансы дијар, вилајәт, маһал партија тәшкилатынын али органыдыр. Конфранс беш ил мүддәтинә дијар, вилајәт, маһал партија комитәсини, һабелә нәзарәт-тәфтиш комиссијасыны сечир. Нөвбәдәнкәнар конфранслар мүвафиг комитәнин гәрары илә, јахуд бу тәшкилатын үзвләринин үмуми сајынын үчдә биринин тәләби илә чағырылыр.

Конфранслар, һабелә, партија комитәләринин пленумлары лазым кәлдикчә, лакин илдә ики дәфәдән аз олмајараг кечирилир. Нәзарәт-тәфтиш комиссијасы рајон, шәһәр, маһал, вилајәт вә дијар партија конфрансынын тәсдиг етдији әсаснамәјә мүвафиг сурәтдә ишләјир.

МҮТТӘФИГ РЕСПУБЛИКАЛАРЫН КОММУНИСТ ПАРТИЈАЛАРЫ

24. Мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары Сов.ИКП Програмы вә Низамнамәси чәрчивәсиндә мүстәгилдирләр. Онлар өзләринин програм вә норматив сәнәдләрини һазырлајыр, бунлара ујғун олараг тәшкилат, кадр, нәшријјат вә малијјә-тәсәррүфат мәсәләләрини өзләри һәлл едир, республикаларын дөвләт гуручулуғу, сосиал-игтисади вә мәдәни инкишафы саһәсиндә сијаси хәтт јеридир, вәтәндашларын сијаси чәһәтдән сых бирләшдирилмәси, милли вә бејнәлмиләл мәнафеләрин узлашдырылмасы уғрунда чыхыш едир, бејнәлмиләлчилик шүуруну формалашдырырлар. Мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары дикәр партијалар вә ичтимаи һәрәкатлар, о чүмләдән харичи партијалар вә ичтимаи һәрәкатлар илә әлагә сахлајырлар.

Сов.ИКП МК Рәјасәт һеј'әтинин вә комиссијаларынын мүттәфиг республикаларын коммунист партијаларына аид принсипиал гәрарларына онларын сәлаһијјәтли нүмајәндәләринин иштиракы илә бахылыр. Мүттәфиг республика Коммунист Партијасынын Мәркәзи Комитәси гәбул едилмиш гәрарла разылашмадыгда мүбаһисәли мәсәләләрин мүзакирәси үчүн Сов.ИКП МК пленумунун чағырылмасыны тәләб етмәк һүгугуна маликдир.

25. Мүттәфиг республика Коммунист Партијасынын али органы онун гурултајыдыр. Нөвбәти гурултај азы беш илдә бир дәфә чағырылыр. Гурултај сијаси хәтти мүәјјәнләшдирир, Мәркәзи Комитәнин, нәзарәт-тәфтиш комиссијасынын һесабатларыны мүзакирә едир, бу органларын јени тәркибини сечир, нәзарәт-тәфтиш комиссијасы һаггында әсаснамәни тәсдиг едир, һабелә Сов.ИКП-нин али органлары тәркибинә республика Коммунист Партијасындан намизәдләри төвсијә едир. Гурултајлар- [illegible] олунур. Мәркәзи Комитә гурултаја чыхарылан әсас мәсәләләрә даир тезисләри дәрч етдирир.

Сов.ИКП-нин нөвбәдәнкәнар гурултајыны Мәркәзи Комитә өз тәшәббүсү, јахуд коммунистләрин үмуми сајынын азы үчдә бир һиссәсини бирләшдирән партија тәшкилатларынын тәләби илә чағырыр. Гурултај ики ај мүддәтиндә чағырылыр вә о [illegible] едилир ки, орада партијанын бүтүн үзвләринин азы јарысы тәмсил олунсун.

Мәркәзи Комитә нөвбәдәнкәнар гурултајы чағырмадыгда, гурултајын кечирилмәсини тәләб едән тәшкилатлар нөвбәдәнкәнар гурултај чағырмаг үчүн партија МК-сы һүгугларына малик тәшкилат комитәси јарада биләрләр.

28. Сов.ИКП гурултајы:

— Мәркәзи Комитәнин вә Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасынын һесабатларыны динләјир, бунлара әсасән гәрарлар гәбул едир;

— партијанын Програмыны вә Низамнамәсини гәбул едир, бунлары нәзәрдән кечириб дәјишдирир;

— партија гуручулуғу, идеоложи фәалијјәт, Сов.ИКП-нин дахили вә харичи сијасәти саһәсиндә партијанын хәттини мүәјјәнләшдирир;

— Сов.ИКП-нин сәдрини вә онун мүавинләрини сечир, ејни заманда онлары Сов.ИКП МК-ја үзв сечир;

— Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсини вә Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасыны сечир.

29. Гурултајлararасы дөврдә Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси лазым олдугча партијанын сијасәтинин вә әмәли фәалијјәтинин вахты чатмыш мәсәләләрини мүзакирә етмәк үчүн Сов.ИКП-нин Үмумиттифаг конфрансыны чағырыр.

Конфранс Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсинин вә Мәркәзи Нәзарәт-Тәфтиш Комиссијасынын өз ишләри һаггында һесабатларыны динләмәк, онларын тәркибини гисмән (гурултајлararасы дөврдә үчдә бир һиссәјә гәдәр) јенидән сечмәк, Сов.ИКП-нин програм сәнәдләри чәрчивәсиндә партија үчүн мәчбури олан дикәр гәрарлар гәбул етмәк, партијанын Низамнамәсиндә дәјишикликләр етмәк сәлаһијјәтинә маликдир.

Үмумиттифаг партија конфрансына нүмајәндәләр Сов.ИКП гурултајына сечилән гајдада сечилирләр.

30. Гурултајлararасы дөврдә партијанын фәалијјәтинә [illegible] халг депутатларынын гурултајына вә ССРИ Али Советинә чыхарыр;

— Сов.ИКП-нин кадр сијасәтини һәјата кечирир;

— партија идарәләри, мүәссисәләри јарадыр вә онларын фәалијјәтинә нәзарәт едир;

— башга партијалар илә мүнасибәтләрдә Сов.ИКП-ни тәмсил едир.

31. Пленумлararасы дөврдә [illegible] үчүн Мәркәзи Комитә өз тәркибиндән Сов.ИКП МК Рәјасәт һеј'әтини сечир. Рәјасәт һеј'әтинин сај тәркиби Сов.ИКП гурултајы тәрәфиндән тәсдиг едилир. МК Рәјасәт һеј'әтинә вәзифәјә көрә Сов.ИКП-нин сәдри вә онун мүавинләри, мүттәфиг республикаларын коммунист партијаларынын рәһбәрләри дахилдирләр.

Сов.ИКП МК Рәјасәт һеј'әти гәрарлары ичра үчүн өз адындан партија тәшкилатларына көндәрир. Ән мүһүм сијаси мәсәләләрә даир гәрарлары рәјасәт һеј'әти Сов.ИКП МК пленумунун тәсдигинә верир.

МК Рәјасәт һеј'әти һәр ил Сов.ИКП МК пленумуна өз фәалијјәти һаггында һесабат верир.

Сов.ИКП МК-да онун фәалијјәтинин әсас истигамәтләри үзрә даими комиссијалар јарадылыр. Даими комиссијалар Сов.ИКП МК пленумунда МК-нын үзвләри, һабелә мүшавир сифәтилә тәсдиг едилән дикәр коммунистләр сырасындан јарадылыр. Комиссијалара Сов.ИКП МК пленумунда сечилән Сов.ИКП МК катибләри башчылыг едирләр, комиссијалар өзләринин сәлаһијјәти даирәсиндә гәрарлар гәбул етмәк һүгугуна маликдирләр. Сов.ИКП МК-да вә онун комиссијаларында даими әсасда ишләјән коммунистләр партија вәсаитиндән әмәк һаггы алырлар.

Комиссијаларын рәһбәрләриндән Сов.ИКП МК катиблији јарадылыр. Катиблик МК комиссијаларынын фәалијјәтини әлагәләндирир, Мәркәзи Комитәнин, онун Рәјасәт һеј'әтинин вә комиссијаларынын гәрарларынын партијада ичра олунмасыны тәшкил едир, МК апаратынын ишини истигамәтләндирир.

Мәркәзи Комитәнин пленумлары арасындакы дөврдә онун органларынын ишинә Сов.ИКП-нин сәдри вә сәдр мүавинләри рәһбәрлик едирләр.

[illegible] ләрлә әмәкдашлыг едир, антисосиалист, милләтчи, антисовет гүввәләрә гаршы чыхыш едир. Партија һәмкарлар иттифагы, кәнчләр тәшкилатлары илә, дикәр ичтимаи-сијаси тәшкилатларла вә күтләви һәрәкатларла өз мүнасибәтләрини сијаси гаршылыглы фәалијјәт вә мүштәрәклик, башга нөгтеји-нәзәрә һөрмәт принсипләри әсасында гурур.

35. Дикәр [illegible] тәшкилатлар [illegible], Сов.ИКП дә чәмијјәтдә сијаси лидерлик уғрунда азад сечкиләрдә вә совет вәтәндашларынын өз ирадәсини ифадә етмәсинин башга формалары васитәсилә мүбаризә апарыр. Партија тәшкилатлары өзләринин сечкигабағы платформаларыны һазырлајыр вә дәрч етдирир, коммунистләри халг депутатлығына намизәд көстәрмәк үчүн төвсијә едир, онлара сечки кампанијасынын тәшкилиндә көмәк көстәрирләр.

Партија тәшкилатлары конституција әсасында вә она мүвафиг сурәтдә фәалијјәтини әлагәләндирмәк вә партијанын нүфузуну күчләндирмәк үчүн партија групларында бирләширләр. Партија групları совет ганунларыны, мүвафиг партија комитәләринин гәрарларыны рәһбәр тутурлар.

36. Партија органлары вә илк партија тәшкилатлары кәнчләрлә апарылан ишдә ҮИЛККИ-јә вә сосиалист јолуну мүдафиә едән дикәр кәнчләр тәшкилатларына [illegible] сијаси саһәдә онларын фәалијјәтинә һәр васитә илә көмәк көстәрир, онлары Сов.ИКП-нин кәнчләр сијасәтинин һазырланмасына вә һәјата кечирилмәсинә чәлб едирләр. Партија вә комсомол тәшкилатларынын гаршылыглы мүнасибәтләри идеја бирлијинә, коммунист кәнчләр иттифагынын тәшкилати мүстәгиллијинин танынмасына, гаршылыглы һөрмәтә вә јолдашчасына е'тимада әсасланыр. Партија ҮИЛККИ-јә өз сыраларыны артырмаг үчүн ән јахын еһтијат гүввәси кими бахыр.

VI. Партијанын мүлкијјәти вә пул вәсаити

37. Сов.ИКП-нин вә онун тәшкилатларынын фәалијјәти партијанын кәлирләри һесабына малијјә еһтијатлары вә малди-техники еһтијатларла тә'мин едилир.

Партијанын мүлкијјәти вә пул вәсаити үмумпартија сәрвәтидир. Сов.ИКП-нин мүлкијјәт һүгугунун објектләри биналар вә гурғулардыр, партија нәшријјатларыдыр, онларын тәркибинә дахил олан дөври нәшрләрин әмлакы вә мәтбәәләрдир, мүәссисәләр вә башга әмлакдыр, һабелә үзвлүк һаггындан, партија мүәссисәләринин кәлирләриндән вә дикәр вариdatдан әмәлә кәлән пул вәсаитидир.

Партија бүдчәси, јерли партија тәшкилатларындан ајырмаларын нормативләри вә вәсаитин јенидән бөлүшдүрүлмәси гајдасы Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсинин пленуму тәрәфиндән тәсдиг олунур вә мәтбуатда дәрч едилир.

Партија үзвләринин ајлыг үзвлүк һаггы ашағыдакы мигдарда мүәјјән едилир:

Кәлир 70 манатадәк олдугда — 10 гәпик

71—100 манат олдугда — 20 гәпик

101—150 манат олдугда —30 гәпик

151—200 манат олдугда — 1 фаиз

201—250 манат олдугда —1,5 фаиз

251—300 манат олдугда —2 фаиз

301—350 манат олдугда —2,5 фаиз

350 манатдан артыг олдугда—3 фаиз

Ишләјән пенсијачы коммунистләр партија үзвлүк һаггыны пенсијадан вә әмәк һаггындан ајры-ајрылыгда өдәјирләр.

38. Мүттәфиг республикаларын коммунист партијалары, дијар вә вилајәт партија тәшкилатлары өз бүдчәләриндән мүстәгил истифадә едир, өзүнүмалијјәләшдирмәјә кечмәји тә'мин едән кәлирләрин артмасына чалышыр, структур-штат вә малијјә мәсәләләрини һәлл едирләр. Партија мүәссисәләри вә идарәләринин сијаси ишин мәнафејинә вә совет ганунверичилијинә зидд олмајан мәнфәәтли тәсәррүфат вә коммерсија фәалијјәти һәвәсләндирилир.

Јерли партија вә нәзарәт-тәфтиш органлары коммунистләрә партија бүдчәсинин вәзијјәти вә вәсаитин хәрчләнмәси һаггында мүнтәзәм мә'лумат верирләр.

ЕЛ ЈОЛУНДА

Һардан башланыр јоллар, һара апарыр? Бә'зән дүшүнчәләрлә тәк галанда да, сөзсөһбәтдә дә тәкрарлајырыг бу суалы. Дүшүнүрсән ки, ишин дә, күчүн дә, азадлығын да башланғыч јолу вар. Амма башланғыча јол демәк олмаз. Јоллара говушмаг үчүн чығырлардан башламаг кәрәк олур.

Бир даш алтда, бир даш үстдә дејибләр. Вә о заман ки, ону инкар едә билмәмишик, дејибләр ки, дашлар үст-үстә дүшүб. Бу исә дашын гајаја раст кәлмәсиндән дә бетәрдир. Товузда оларкән дүнја көрмүш Һәсән кишинин дедији сөзләр елә бил ағыр дашлар кими төкүлүрдү үстүмә.

Он доггузу, ијирмиси ганлы јанвар күнләри суверенлијимиз, бүтөвлүјүмүз уғрунда чыхмаг истәдијимиз јола бах белә гара дашлар төкүлдү. Чығырымызы, јолумузу тутду. Нечә-нечә икид оғланлар, гызлар шәһид олдулар. Шәһид олдулар ки, бој вермәк истәјән азадлыг ағачымыз гурумасын, јолумуза төкүлән дашлар бизи горхутмасын. Сүбут етдиләр ки, торпағымыз үстүндә өлүмүн көзләринә дик бахан бир халгын сајсыз-һесабсыз оғуллары, гызлары вар. Бах, елә буна көрә дә вәтәнимизин һәр јериндә Вәтән үчүн шәһид оланларын хатирәси уча тутулур.

Гырх күн, гырх кечә синәси бајатылы нәнәләримиз ағы дедиләр вә дејирләр. Нәнәләринә ширин-ширин нағыл дејән нәнәләр нағыллардакы гырх күн, гырх кечәнин сирләрини һәмишә ачырдыларса, бу кечәләрин сеһирләринин ача билмирләр. Нәвәләр дә, нәнәләр дә сеһирли дивләрин чавабсыз гојдуғу гара-горху јухулар кими јоздуглары суаллара чаваб ахтарырлар. Анчаг чаваб тилсимләниб. Бу фикирләри дә нәнәләрин көз јашларындан, јерә-көјә сығмајан аһларындан охудум.

Товузун Дүзгырыглы кәнди — абад кәндләрдән һесаб олунур. Елә шәһидләрә илк дәфә абидә учалданлардан бири дә онлар олдулар. Чәтин күнләрдә рајон ағсаггаллар шурасынын үзвләри елә-обаја үз тутдулар. Ел дәрдинә шәрик чыхдылар. Биз рајонда оларкән ағсаггаллар шурасынын сәдри, игтисад елмләри доктору Һүсејн Чәфәровла көрүшдүк. О деди:

— Елликлә шәһидләрин аиләләринә малди јардым көстәрилмәси, онларын шәрәфинә учалдылачаг абидәнин тикинтиси үчүн вәсаит көчүрүлмәси инди дә давам етдирилир. Ағсаггаллар шурасы бу саһәдә фәалијјәтини кенишләндирир. Дүзгырыглы, Јухары Өјсүзлү, Әлибәјли, Ибраһимһачылы вә башга кәндләрдә шәһидләрә абидәләр гојулмушдур. Инди абидә гојулан јерләр һамынын зијарәткаһына чеврилиб. Ашағы-Ајыблы, Бозалганлы, Дөнүк Гырыглы, Әсрик Чырдахан, Говлар гәсәбә сакинләри вә үмумијјәтлә бүтүн товузлулар хејли пул вәсаити топлајараг фонда кечирмишләр. Индијәдәк јүз мин маната јахын пул јығылмышдыр. Ејни заманда хејли мигдарда әрзаг, кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары көндәрилмишдир. Бунларла иш битмир. Вәтән јолунда, шәһидләримизин амаллары уғрунда чалышмалы, мүбаризә апармалыјыг.

Мүбариз МУСАЈЕВ.

ЕВ ТИКИЛИР, ЈУРД САЛЫНЫР

Ермәнистан ССР-дән Шәки рајонуна пәнаһ кәтирән азәрбајчанлы бачы вә гардашларымыз әсасән «Шәки» кәндиндә јерләшдирилмишләр. Илк күндә әлбәттә, чәтинликләр, мәһрумијјәтләр чох иди. Ев-евә сығмаз дејирләр. Амма бу кәнддәки һәр евә, һәр аиләјә бирдән-бирә нечә аилә сығынмышды.

Мәнзилләр дарысгал оланда нә олар, үрәкләр ки, кениш иди. Елә буна көрә дә ев саһибләри һеч кими дарда гојмамышдылар.

О заман рајонун бүтүн ичтимаијјәти бурадакы үзүмчүлүк совхозунун әмәкчиләринин көмәјинә кәлмишди. Көчкүнләрә һәрә бачардығы, әлиндән кәлән јахшылығы етмишди. Төки гәлби сынмыш адамлар тохдаглыг тапсынлар, өзләринә кәлсинләр.

Бу күнләрдә јенидән һәмин кәндә кетмишдик — көчкүнләрин көрүшүнә. Билмәк истәјирдик ки, күн-күзаранлары нечә кечир, онлары јаддан чыхармајыблар ки?

Бәри башдан дејәк даһа онлара көчкүн демәк олмаз. Чүнки совхоз рәһбәрлијинин, «Шәки» кәнд ХДС Ичраијјә Комитәсинин јахындан көмәклији илә бурада гәрар тутмуш 600 нәфәрә јахын адам гејдијјата көтүрүлмүш, 120 аиләјә торпаг саһәси ајрылмыш, ев тикдирмәк үчүн һәрәјә 10 мин манат ссуда верилмишдир. Кәләнләр дә, [...] ишләк, гејрәтли адамлардыр. Һәреси тез-јахшы өзүнә бир-ики отаглы ев тикдирмиш, мәһәллә салмыш, бурада мәскунлашмаға башламышлар.

Инди бураја јолу дүшәнләрин нәзәр-диггәтини илк нөвбәдә кәнддә апарылан кениш тикинти-абадлыг ишләри чәлб едир. Илк тәәссүрат алдадычы да ола биләр дејә кәндин јени сакинләри илә көрүшүб сөһбәт етмәји гәрара алдыг.

Узаға кетмәк лазым кәлмәди. Совхоз идарәсинин јанындача әтрафдакы јени тикилиләр ел ичи кими ајдын [...]

[...]са биз дә икимәртәбәли ев тикәчәјик, — деди.

Өјрәндик ки, артыг бурада кәнд-кәсәклә, ел-оба илә гајнајыб-гарышан аиләләр чохдур. Кәлмәләрдән Давуд Тасымовун, Мүсејиб Ибраһимовун, Ләтиф Вәлијевин, Нүсрәт Чамаловун артыг өзләринәмәхсус ев-ешији, һәјәт-бачасы, чохлу дост-танышы вар.

Јахынлыгдакы бир һәјәтдә гызғын иш кетдијинин шаһиди олдуг. Бәннәлар, дүлкәрләр елә һәвәслә, елә сә'јлә ишләјирдиләр ки, бахдыгча көнүл хошланырды. Ев саһиби Нүсрәт Чәлилов деди ки, тикинтијә чәми бир ај бундан әввәл башламышам. Дүзү, өзүм әввәл гоншулара көмәк етмишәм. Инди дә онлар мәнә көмәк едирләр. Аллаһ гојса тикилинин үстүнү бир һәфтәјә өртәчәјик. Тәзә евә јығышандан сонра јанында икимәртәбәли ејванлы, ајнабәндли ев тикмәји планлашдырмышам.

Совхозда бу нијјәтдә оланлар чохдур. Һавасы, сују чан мәлһәми, јолу-ризи раһат олан бу бәрәкәтли торпагларда көк салмаг бурада чохунун арзусудур.

Сөһбәтимизин мабәдини совхозун директору Әһмәд Әһмәдовла давам етдирдик.

— Көчкүнләрин проблемләри шүбһәсиз ки, әввәлләр [...] тәсәррүфат ишләринә мәнфи тә'сир кәстәрмишдир. Бәс инди вәзијјәт нечәдир? — дејә соруштуг.

— Сизи инандырым ки, нә онда — јә'ни көчкүнләрин рајонумуза кәлдији вахтларда, нә дә инди халгымыз үчүн һәјәчанлы олан күнләрдә гәддимизи әјмәмишик. Инсан бәркдә сынанар. Дәрдимизи үрәјимизә салыб дөзмүшүк. Кәләнләри тәмкинлә, гајғыкешликлә јерләшдирмәјә чалышмышыг. Ајры-ајры нә сајаг һәрәкәт етмәк оларды ки. Ахы, һәјат давам едир. Адамлара чөрәк, палтар, ишләмәк, јашамаг лазымдыр. [...]

Кәјчај рајонундакы М. Әзизбәјов адына колхозун коллективи Мартуни рајонундакы Низами адына колхоза тахылсәпән агрегат бағышламышдыр. Шәкилләрдә: (солдан) кәјчајлы механизатор Јусиф Бабајев вә мартунили гонаглар Әкбәр Ибраһимов, Забит Исмајылов вә Пири Ибраһимов; М. Әзизбәјов адына колхозун механизатор [...] габагчыл гајнагчысы Илһам Мөминов.

Фотолар Ү. Мурадовундур.

АХТАРЫШ ДАВАМ ЕДИР

Кеологларын Хәзәрин шәрг саһилләриндә ашкар етдикләри академик Губкин адына јатаг тәкчә газ конденсаты илә дејил, һәм дә нефтлә дә зәнкиндир. Онларын бурада нисбәтән аз дәринликдә — дөнизә сәвијјәсиндән ики километр дәринликдә карбоһидрокен хаммалынын олмасы барәдә еһтималлары [...]

олан даһа үч мәһсуллар тәбәгә ашкар едилмишдир. Онларын еһтијатларынын һәчминин вә јатағын сәрһәдләринин мүәјјән едилмәси үчүн бир сыра гују газмаг гәрара алынмышдыр.

Бирликдә Азәринформун мүхбиринә демишләр ки, һазырда республикамызын [...]

ДАҒЛАРМЫ КҮНАҺКАРДЫР, ЈОХСА...

«Редактор достум бу јазымын бир һиссәсини охујандан сонра деди: «Мәнбәләри кәстәрмәји унутмусан...».

Мәнә күлмәли кәлди.

Мәкәр Вәтән севкисинә, ата-ана севкисинә дә мәнбә лазымдыр? Мән ки, диссертасија јазмырам!

Мәһәббәт мәктубуна ситат нә лазым?

Бу јазы — мәним мәһәббәт мәктубумдур!

Үнван — охујанларын һамысы!..».

МӘН БУ сәтирләри халгымызын севимли шаир оғлу Сабир Рүстәмханлынын «Өмүр китабы»нда охумушам. Бир анда мән дә о һиссләри кечирдим: «Көрәсән, мән дә бу јазымы мәтбуата версәм гајтармазлар ки...». Шүбһәләримә сәбәб тарихи фактлары зәиф билмәјимдир. Инанмышам ки, торпаг, Вәтән, ата очағы һәсрәти илә јазылачаг јазыја һеч бир редактор тарихи мәнбә тәләб етмәјәчәк...

Үрәјимин дәринликләриндән бојланан, гәлбими сызылдадан, кәјнәдән һәгигәтләри охучуларла бөлүшдүрмәји өзүмә вәтәндашлыг борчу сајырам. Сөз јох, бир фәлсәфи фикир һамыја су кими ајдындыр: «Сөзүн дә өз заманы, дејиләчәк мәгамы вар». Лакин сон 70 илдә елә ачыначаглы дөвр јашамышыг ки, дејиләси дәрдимиз үрәкләримиздә кизлинчә јатыб галыб. Елә билирәм ки, һамы мәнимлә разылашачаг ки, бешијиндә Короғлу, Бабәк кими мәрд икидләримиз ујудуғу улу Азәрбајчанын башына кәтирилмиш узун-узады фәлакәтләр бу күнүн өзүндә дә давам едир. Көкүмүздән, сојумуздан узаг дүшмәјимиз, бир вахт әчдадларымызын гејрәт, намус сајдыглары — дил, торпаг мәфһумундан чәкинә-чәкинә данышмағымыз артыг өз ачы нәтичәсини бүрузә вериб. Аз гала торпагларымыза ијә дурмаг истәјәнләр «пејда олублар», дилимизи, ана әлифбамызы дәјишдирибләр. Мин бир чүр әзаб-әзијјәт долу һәјат артыг бизи усандырыб. Усандырыб она көрә ки, көрәсән кәләчәк нәслә биздән јадикар нә галачаг? Ады-саны батмыш, деди-годудан јорулмуш ата јурдуму? Кимсә биз зијалылары заман-заман гынајачаг. «Һаны бәс о дөврүн зијалылары, нә иш көрүб онлар?» — дејә дүшүнәчәк?! Нечә ки, Кәјчә, Зәнкәзур, Шәмсәддин, Гарагојунлу... кими. Вахт олуб һәр бир азәрбајчанлы бу адла фәхр едиб, өјүнүб. Будур, Гарабағ проблеми ортаја чыхыб. Вахтында орада јашајан ермәниләрин гајдына галыныб, мухтаријјәт вериләндә, өлмәз Әләскәрин ата јурду исә һеч бир зијалыны марагландырмајыб. Буна көрә дә мәһз бу ағыр күнә дүчар олмушуг. Гарабағ бизим һәгигәтән јаралы јеримиздир. Севинирәм ки, зијалыларымыз кеч дә олса ајаға дуруб, сәфәрбәр олуб. Закирин, Үзејирин јур[...]

[...]рилиб. Инди 18 минә јахын әһалиси олан Шыныхда 26 кәнди бирләшдирән 5 советлик вар. Бу советликләрдә доггуз орта мәктәб, сәккизиллик вә ибтидаи мәктәбләр, 2 хәстәхана, бир кәнд истеһлак чәмијјәти, 3 чөрәкхана вар. Шыных әрази чәһәтдән рајонун ән бөјүк һиссәсидир. Новосаратовка кәндиндән тәхминән 20 километрликдә јерләшир. Лакин онлары ајыран, санки ики доғма гардашы бир-бириндән узаг салан бир кәнд вар арада. Башкәнд кәнди!

БАШКӘНД, ЈОХСА АРЧВАШЕН!..

ҺАЗЫРДА Ермәнистанын Красноселски рајонунун тәркибинә дахил олан Башкәнд бир кәнд кими 1844-чү илдән мөвчуд олуб. Вә о вахтдан да Шыных чамаатынын сәфалы јајлаг јеринә чеврилиб. Бөјүклүјүнә вә елә сәфалығына көрә дә ел она бу ады вериб — Баш кәнд!.. Тарихә нәзәр салсаг көрәрик ки, о да Шыныхла бирликдә Газах гәзасынын тәркибиндә олуб, һәлә бабамын дедијинә көрә, Өјсүзлү обасынын бәјләри саjылан Усуб вә Нәсиб бәј гардашларынын јајда јурд јери олуб. Бүтүн јајы онлар Баш кәнддә кечирибләр. Һәмин вахтлар (тәхминән 1890—1912-чи илләр) индики Новосаратовка кәндинә руслар, һәмин Баш кәндә исә ермәниләр кәлир. О әтсәдлә ки, јајлаға көчүрләр. Һансы ки, о ермәниләр Шәмсәддин рајонунда (индики Берд рајону) јашајанлар олуб. Вә елә һәмин вахтдан Шыныхла һәмсәрһәд олан гоншу республиканын Чәмбәрәк, Красноселски, Орта кәнд, Басаркечәр (индики Варданис) вә с. јерләрдә ермәниләрлә, азәрбајчанлылар вә малаканлар арасында кедиш-кәлиш, һәтта аиләви достлуг да олуб.

ҺАШИЈӘ: Ел агсаггалы Адил Сүлејмановун (Һачылар кәнди, партија вә мүһарибә ветераны) сөһбәтиндән: — Мәним бу күнкү кими јадымдадыр. Атам о вахт Левон адлы бир ермәни илә достлуг едирди. Аиләви кедиш-кәлишимиз вар иди. Сонра онларын бир әһдипејманы олуб ки, Левонун бөјүк оғлу мәним ушагларымын кирвәси олсун. Елә дә олду. Әршағла һәр икимиз аталарымызын вәсијјәтләринә садиг галдыг. Достлуғумуз бир мүддәт давам ет[...]

[...]је? Бах, бу суалын нән илә бир даһа Шыныха гајыдырам.

СӘФАЛЫ ТӘБИӘТ — КАСЫБ ШЫНЫХ

ҺӘР ТӘРӘФДӘН дағларла әһатә олунмуш бу јерләри сејр едирәм, кечмишини, бу күнүнү, сабаһыны дүшүнүрәм. Дүшүндүкчә көвралирәм, үрәјимдән бир нискил, бир кәјнәрти кечир. Әкәр ачыг демәк мүмкүнсә Шыных бу күн унудулмуш вә јаддан чыхмыш вәтәндир. Үмумијјәтлә, учгар кәндләримиз истәр игтисади, истәр мәдәни чәһәтдән кериде галыб, бу һәгигәтдир! Рајон мәркәзиндән 45—50 километр мәсафәдә јерләшән бу советлијин көнүл буландыран дәрдләрини сајмагла гуртаран дејил.

СӨЗ КӘЛИШИ: Шыныхын 18 минә јахын әһалиси вар. Әкәр ону Дашкәсәнлә (27 мин әһалиси), Шаумјан (кәнд) рајону илә (21 мин әһалиси вар) мүгајисә етсәк, көрәрик ки, индики Шыных көнлики рајонлардан, һәтта керидә галмыш рајон кәндләриндән дә лап керидә галыб.

РЕПЛИКА: Чох күман ки, Кәдәбәј Рајон Партија Комитәсинин, Рајон Совети Ичраијјә Комитәси рәһбәрләринин бу ишләрдән хәбәрләри вар. Мән бир шеји даһа чылпаглығы илә дејә биләрәм ки, рајон партија комитәсинин һәр дәфә дәјишән рәһбәрлији јалныз кадр дәјишмәклә әсас ишләрин битмиш һесаб етдијиндән Шыных дәрдли кәндләр вә обалар беләчә јаддан чыхыр, көздән-көнүлдән узагларда галыр.

Колхоз вә совхозлара рәһбәрләр јалныз рајонун рәһбәрлијинин кәстәриши илә тә'јин едилир. Бу заман халгын һеч бир тәклифи вә рә'ји нәзәрә алынмыр һеч олмаса, рајком катиби бир дәфә дә олсун бу агсаггаллары јанына чағырыб онлардан мәсләһәт алмаг истәмир. Јахшы билирик ки, халгын ичиндә олмадан онун дәрдсәрини дә билмәк олмаз.

Тәбиәтин бу јерләрә мирас гојдуғу мүнбит торпаглар нә[...] көрә-көрә мәһв олуб кедир, ерозијаја уғрајыр. Нәјин үзүндән? Башабәлә дипломлу кадрларын саһләнкарлығындан. Үмумијјәтлә, ачығыны десәк олар ки, торпағын 80 фаизи ерозијаја уғрајыб. Билирик ки, торпаг 15 дәрәчә мејллијиндән јухары шумланмаз, амма бурада торпаг һәтта 60—70 дәрәчә мејллијиндә шумланыр.

Бир ачы һәгигәти е'тираф едәк ки, узун илләр боју торпаг «башсыз» галыб. Торпағын дилини билмәјәнләри колхоз сәдри, агроном гојублар. Ахы, ел мәсәлидир: чә[...]

[...]јаша долдуг, һәрәмиз бир тәрәфә үз тутдуг. Бәли, нанкор өвлад олдуг сәнә! Елә бу нанкорлуғун сәбәби дејилми ки, парча-парча, тикә-тикә кәсиб јадлара сатмышыг сәни. Бәли, сатмышыг! «Аллаһ» сандығымыз, «аталыг гајғысы»на күвәндијимиз бөјүк АТА-нын бир кәлмә сәхавәтли сөзүнүн дәфәләрлә гурбаны олмусан.

Көз көрә-көрә, ағыл кәсәкәсә өз торпағымызы дин ајры «гардашлар»ымыза һәдијјә етмишик! Шыныхын да бу јердә «һәдијјәси» вар: нә аз, нә чох — 720 һектар!

УНУДУЛМУШЛАР

Бу башлығы охујан һәр бир кәс тәәччүбүнү бәлкә сахламајачаг: «Нечә јә'ни унудулмушлар?». Адәтән, бу сөзү ишләдәндә атасы-анасы тәрәфиндән көрпәләр евиндә унудулмуш бичарә «өвлад»лар јада дүшүр. Нә ата вүгарыны ,нә дә ана нәвазишини дујур бу јетим ушаглар. Күндәлик елә сојуг диварларла әһатә олунублар.

Мәнчә унудулмушлар сәрлөвһәсини Шыных чамаатына да аид етмәк олар. Советлијин игтисадијјаты бәрбад һалдадыр. Санки унудулуб, јаддан чыхыб, елә бил ки, бу адда ел-оба јох имиш.

Гышын боранлы-човғунлу күнләри, јазын сели-сују Шыныхын Новосаратовка кәнди илә олан кедиш-кәлишини дә кәсир, бураја әрзаг вә с. мәһсуллар вахтлы-вахтында кәтирилмир, јолларын вәзијјәтиндән данышмаға дәјмәз. Минин бир јана, аз гала ат-ешшәклә дә о јоллары кетмәк мүшкүл мәсәләдир.

Чамаатын доланышыг вәзијјәти ағырдыр. Әмәк һаггы чох ашағыдыр.

ТӘКЛИФ: Бу күн Шыныхда тохучулуг сехи ачмаг олар ки, бу да һеч олмаса әһалинин (хүсусилә гадын вә гызларын) ишлә тә'мин олунмасында бөјүк рол ојнајар. Дүздүр, рајон мәркәзиндә бир чох иш јерләри тапмаг олар, амма јухарыда дедијимиз кими, орада ишләмәк һеч кәсә сәрф еләмир. Раһат јолун олмамасы үзүндән чамаат вачиб ишләрдән өтәри белә рајон мәркәзинә кедиб кәлә билмирләр.

Јадыма нә дүшдү? Анд ичәндә «јол һаггы» дејирик. Бу јол аллаһ јолудур, јол кәсәнләрә бахмыр. Кәлин көрәк илләр узуну гардаш дејиб гәләбәләринә, чәтин күнләринә шәрик олдуғумуз нанкор гоншуларымыз бу мүгәддәс һаггы нечә дә тапдалајырлар? Кәдәбәјдән Шыныха кедән раһат јол Башкәнддән кечирди. «Сојуг һава» башымыз үзәрини аландан сонра јоллар да кәсилди. Бир аилыға гәзәбдән үрәјим титрәјир: «Ај нанкорлар, нечә ил чөрәк кәсдик, пис күнүнүзә шәрик олдуг. Ахы, бу јолларын нә күнаһы вар? Мәкәр һагг јолуну да кәсмәк олармы? Нә дејәк, гој Аллаһын јолу өзү гәним олсун сизә».

СӨЗ АРДЫ: Јазымын әввәлиндә өзүмә бир ајаг изи гојдум. «Тарихи мәнбә». Сөз јох, мән һеч бир тарих, нә [...]

лары нечә көчәр, онлары јаддан чыхармајыблар ки?

Вәри башдан дејәк даһа онлара көчкүн демәк олмаз. Чүнки совхоз рәһбәрлијинин, «Шәки» кәнд ХДС Ичраијјә Комитәсинин јахындан көмәклији илә бурада гәрар тутмуш 600 нәфәрә јахын адам гејдијјата котүрүлмүш, 120 аиләјә торпаг саһәси ајрылмыш, ев тикдирмәк үчүн һәрәјә 10 мин манат ссуда верилмишдир. Кәләнләр дә, нечә дејәрләр, әлли-голлу, ишләк, гејрәтли адамлардыр. Һәрәси пис-јахшы өзүнә бир-ики отаглы ев тикдирмиш, мәһәллә салмыш, бурада мәскунлашмаға башламышлар.

Инди бураја јолу дүшәнләрин нәзәр-диггәтини илк нөвбәдә кәнддә апарылан кениш тикинти-абадлыг ишләри чәлб едир. Илк тәәссүрат алдадычы да ола биләр дејә кәндин јени сакинләри илә көрүшүб сөһбәт етмәји гәрара алдыг.

Узаға кетмәк лазым кәлмәди. Совхоз идарәсинин јанындача әтрафдакы јени тикилиләр әл ичи кими ајдын көрүнүр.

Бу евләр киминдир? —дејә идарәнин габағына топлашанлардан хәбәр алдыг.

—Елә бири мәним,—дејә пәһләван чүсәли бир оғлан ирәли јеријиб таныршлыг верди, бизи евинә дә'вәт етди. Өјрәндик ки, Мајыл Сәфәров бураја Кејчә маһалындан кәлиб. Өзү тракторчудур. Гардашы Сәмәд һәјат јолдашы Рә'на исә совхозда фәһлә ишләјирләр. Һалал олсун: аиләликчә әлә-әлә вериб өзләринә икимәртәбәли, дөрд отаглы, јарашыглы бир ев иншa етдирибләр.

Мајыл деди ки, дүзү, Ермәнистандан кәләндә һәјатдан әлимизи үзмүшдүк. Дејирдик көрәсән, јенидән ев-ешик, һәјәт-бача саһиби ола биләчәјикми?! Аллаһын ишинә бир бах. Индики евимиз ата евиндән һеч дә кери галмыр.

Әлбәттә, тәкчә бизә галсајды, тикинтини белә тезликлә гуртара билмәздик. Чамаатымызы, елимизи, обамызы, бүтүн халгымызы сағ олсун, һеч кәс биздән көмәјини әсиркәмәјиб. Нә истәмишиксә верибләр. Бәлкә дә әјниләриндән, башларындан, ағызларындан кәсиб бизә едирләр. Нашүкүрлүк етмәјә һаггымыз јохдур. Көрәк јахшы ишләјәк, јахшы чалышаг ки, бу јахшылығын әвәзини гајтараг. Бакы һадисәләри бүтүн халгымыз кими, бизим дә гәлбимизи гана дөндәриб. Инди анчаг дүнјамыздан халгымызын бу күнү, сабаһы намина әмин-аманлыг, сакитлик, саламатлыг арзулајырам.

Мајылла сөһбәт едә-едә һәлә һәјәти һасара алынмамыш, күрсүлү бир евә кәлиб чатдыг. «Ај ев јијәси». Сәсимизә бир оғлан ушағы һај верди. Көрүшүб таныш олдугумуз Алтај доггузунчу синиф шакирдидир. Деди ки, әсилләри Варденис рајонунун Күнеј кәндиндәндир. Кәнддәки орта мәктәбдә охујур. Бир күн дә олса дәрс бурахмајыб. Атасы Ләтиф совхозда фәһлә ишләјир, анасы тибб бачысыдыр, һәләлик бир отагда јашајырлар. Сөһбәтин нәдән кетдијини билән Алтај көнчлијә мәхсус гүрурла—Аллаһ го-

...ли ев тикмәји планлашдырмышам.

Совхозда бу нијјәтдә оланлар чохдур. Һавасы, сују чан мәлһәми, јолу-ризи раһат олан бу бәрәкәтли торпагларда көк салмаг бурада чохунун арзусудур.

Сөһбәтимизи мабәдинин совхозун директору Әһмәд Әһмәдовла давам етдиридик.

—Көчкүнләрин проблемләри шүбһәсиз ки, әввәлләр сизин тәсәррүфат ишләринизә мәнфи тә'сир көстәрмишдир. Бәс инди вәзијјәт нечәдир?—дејә сорушдуг.

—Сизи инандырым ки, нә онда—јә'ни көчкүнләрин рајонумуза кәлдији вахтларда, нә дә инди халгымыз үчүн һәјәчанлы олан күнләрдә гәддимизи әјмәмишик. Инсан бәркдә сынанар. Дәрдимизи үрәјимизә салыб дөзмүшүк. Кәләнләри тәмкинлә, гајғыкешликлә јерләшдирмәјә чалышмышыг. Ајры-ајры нә сајаг һәрәкәт етмәк оларды ки, Ахы, һәјат давам едир. Адамлара чөрәк, палтар, ишләмәк, јашамаг лазымдыр. Тәкчә совхозумузун рәһбәр ишчиләри дејил, чамаатымызын әксәријјәти сијаси јеткинлик вә вәтәндашлыг нүмунәси көстәрмишләр. Мәсәлән, бизә елә сүрүчүләр вардыр ки, истисмар мүддәтин чохдан баша вурмуш трактор вә машын ишләдирләр. Амма о адамларын өзләринин тәшәббүсү илә биз тәсәррүфатымыза кәтирилән јени техниканы көчкүнләрә вермишик. Һәтта, онларын бә'зиләри рәһбәр ишләрә дә ирәли чәкилмишләр. Көчкүнләрдән мүтәхәссис Ариф Гурбанов совхозумуза баш мүһәндис, Совет Мәммәдов һејвандарлыг комплексинә мүдир тә'јин олунмушлар. Ону да дејим ки, совхозумузун тәзә үзвләри икигат сә'јлә ишләјирләр.

Өјрәндик ки, бир сыра чәтинликләрә бахмајараг совхоз кечән ил бүтүн саһәләр үзрә планлары артыгламасилә јеринә јетирмишдир. Иллик планда нәзәрдә тутулан 216 мин манат әвәзинә 519 мин манат халис кәлир әлдә олунмуш, рентабеллик 13,9 фаиз әвәзинә 35,1 фаизә чатдырылмышдыр. 1989-чу илдә дөвләтә сүд сатышы ондан әввәлки илә нисбәтән 50 тон артырылыб. Һәр јүз баш малдан нәзәрдә тутулан 80 тон әвәзинә 85 баш бала алынмышдыр.

Тәсәррүфатын игтисадијјатынын möһкәмләндирилмәси орада бир сыра сосиал тәдбирләрин һәјата кечирилмәсинә имкан јаратмышдыр. Совхозун вәсаити һесабына мүәссисәдә он аиләлик (һәрәси 3 отаглы) јашајыш еви, 90 вә 50 јерлик ики ушаг бағчасы, амбулаторија инша олунур. Бу ил тикинтисинә башланачаг мәдәнијјәт сарајынын лајиһә-смета сәнәдләри һазырланмышдыр.

Јени јашајыш саһәсини көздикчә дүшүнүрдүм. Чәми бир нечә ил әввәл бу јерләр чөл-бијабанлыг иди. Инди исә бурада ев тикилир, јурд салыныр. Бәс, адамлары руһдан дүшмәјә гојмајан, онлары гол-ганад, күч-гүввә верән нәдир? Әлбәттә, онлардакы саһиблик, вәтәнпәрвәрлик, аиләчанлылыг һисси, торпаға мөһкәм бағлылыг, һәјат давам едир.

Акиф САЛАМОВ.

Кејчај рајонундакы М. Әзизбәјов адына колхозун коллективи Мартуни рајонундакы Низами адына колхоза тахылсәпән агрегат бағышламышдыр. Шәкилләрдә: (солдан) кејчајлы механизатор Јусиф Бабајев вә мартунилли гочаглар Әзбәр Ибраһимов, Забит Исмајылов вә [illegible] Ибраһимов; М. Әзизбәјов адына колхозун машын-трактор паркынын габагчыл гајнагчысы Илһам Мәммәдов.

Фотолар Ү. Мурадовундур.

АХТАРЫШ ДАВАМ ЕДИР

Кеологларын Хәзәрин шәрг саһилләриндә ашкар етдикләри академик Губкин адына јатаг тәкчә газ конденсаты илә дејил, һәм дә нефтлә дә зәнкиндир. Онларын бурада нисбәтән аз дәринликдә — дәниз сәвијјәсиндән ики километр дәринликдә карбоһидрокен хаммалынын олмасы барәдә еһтималлары кәшфијјат гујусунун газмытысы заманы тәсдиг олунмушдур.

Хәзәрнефтгаз бирлији коллективинин дәнизин тәкиндә јанычаг ахтарышы үчүн истифадә етдији 28 Апрел адына үзән стасионар газма гурғусу илә газылмыш јени гују елә биринчи күн 250 тон нефт вермишдир. Онун мәнимсәнилмәси кедишиндә нефт вә газла зәнкин олан даһа үч мәһсулдар тәбәгә ашкар едилмишдир. Онларын еһтијатларынын һәчминин вә јатағын сәрһәдләринин мүәјјән едилмәси үчүн бир сыра гују газмаг гәрара алынмышдыр.

Бирликдә Азәринформун мүхбиринә демишләр ки, һазырда республикамызын бүтүн нефтинин үчдә ики һиссәси чыхарылан Хәзәр шелфиндә чари бешилликдә кәшфијјат газмасынын сәмәрәлилији хејли артырылмыш, суалты јанычаг дәфиналәринә кедән јолда јүздән чох гују газылмыш, бир нечә нефт јатағы ашкар едилмишдир. Инди бирлијин үзән газма гурғуларынын коллективләри нефт ахтарышыны давам етдирирләр.

КЕРИЛИЈИ АРАДАН ГАЛДЫРЫРЛАР

Республика Јерли Сәнаје Назирлијинин Кејчајда јерләшән «Ширван» истеһсал бирлијинин Ағдаш вә Гуттағшендәки мүәссисәләриндә әмәк аһәнки там бәрпа едилмишдир. Онун әсас иши исә тохучулугдур. Хаммал көндәрилмәси саһәсиндә фасиләләрә сәбәб олмуш мә'лум һадисәләр үзүндән истеһсал саһәсиндә вә мәһсулун сатылмасында хејли керилијә јол верилмишдир. Мүгавиләә өһдәликләри әсасында мал көндәрилмәси саһәсиндә коллективин борчу исә 296 мин манат тәшкил етмишдир.

Инди хаммалла тәчһизат саһәсиндәки чәтинликләр арадан галдырылмышдыр. Бакыдакы вә Минкәчевирдәки охшар мүәссисәләр бирлијә көмәк көстәрмишләр. «Ширван» бирлијиндә белә һесаб едирләр ки, нөвбәләрин вахтынын узадылмасы вә истираһәт күнләриндә дә ишләмәк һесабына 6 ај әрзиндә тамамилә керилији арадан галдырмаг мүмкүндүр.

(Азәринформ).

...чәк әсилә өндән јадикар нә галачаг? Ады-саны батмыш, деди-годудан јорулмуш ата јурдуму? Кимсә биз зијалылары заман-заман гынајачаг: «Һаны бәс о дөврүн зијалылары, нә иш көрүб онлар?» —дејә дүшүнәчәк?! Нечә ки, Кејчә, Зәнкәзур, Шәмсәддин, Гарагојунлу... кими. Вахт олуб һәр бир азәрбајчанлы бу адла фәхр едиб, өјүнүб. Будур, Гарабағ проблеми ортаја чыхыб. Вахтында орада јашајан ермәниләрин тајдына галыныб, мухтаријјәт вериләндә, әлмәз Әләскәрин ата јурду исә һеч бир зијалыны марагландырмајыб. Буна көрә дә мәһз бу ағыр күнә дүчар олмушуг. Гарабағ бизим һәгигәтән јаралы јеримиздир. Севинирәм ки, зијалыларымыз кеч дә олса ајаға дуруб, сәфәрбәр олуб. Закирин, Үзејирин јурдуну көз бәбәји кими горумаға башлајыблар.

Кәлин унутмајаг ки, горунмаға, тарихи арашдырмалара мөһтач галан һәлә чох обаларымыз, кәндләримиз вар. Бәли, вар! Әзиз охучу, буна һеч дә тәәччүбләнмәк олмаз. Тәәччүбләнсәк, сабаһ чох шејн итирмиш оларыг.

ШЫНЫХ ДАҒЛАРЫ

Бәлкә дә Кәдәбәјлиләр бунунла фәхр едирләр. Амма унудурлар ки, бу дағларын да һәсрәтли көзләри вар. Бәли, тајғыја мөһтач галмыш көзләри. Кәдәбәјлиләр Шыных адлы гәдим бир обанын јаддаш тарихини нәдәнсә бу вахта кими арајыб-ахтармајыблар. Шыных мөвчуд олдуғу вахтдан Газах гәзасынын тәркибиндә олуб. 1930-чу илдә Кәдәбәј бир рајон кими јаранандан сонра Шыных әрази е'тибарилә бу рајонун тәркибинә бирләшдиди... ки, јајлага көчүрләр. Һансы ки, о ермәниләр Шәмсәддин рајонунда (индики Берд рајону) јашајанлар олуб. Вә елә һәмин вахтдан Шыныхла һәмсәрһәд олан гоншу республиканын Чәмбәрәк, Красноселски, Орта кәнд, Басаркечәр (индики Варденис) вә с. јерләрдә ермәниләрлә, азәрбајчанлылар вә малаканлар арасында кедиш-кәлиш, һәтта аиләви достлуг да олуб.

БАШИЈӘ: Ел ағсаггалы Адил Сүлејмановун (Һачылар кәнди, партија вә мүһарибә ветераны) сөһбәтиндән:

—Мәним бу күнкү кими јадымдадыр. Атам о вахт Левон адлы бир ермәни илә достлуг едирди. Аиләви кедиш-кәлишимиз вар иди. Сонра онларын бир әһдипејманы олур ки, Левонун бөјүк оғлу мәним ушагларымын кирвәси олсун. Елә дә олду. Әршағла һәр икимиз аталарымызын вәсијјәтләринә садиг галдыг. Достлуғумуз бир мүддәт давам етди. Сонра... Сонра һеч өзүм дә билмәдим ки, нечә олдуса әлагәни өзү кәсди?!.

1920-чи илләр вә гәзә бөлкүсү заманы бир тәсадүф кими Баш кәнд Красноселски рајонунун тәркибинә бирләшдирилиб. Сәбәби? Вә бир дә бир факт марагалыдыр, нечә ола биләр ки, Саратовкада руслар јашадығы һалда онлар Кәдәбәјин тәркибиндә гала билсин. Баш кәнддә ермәниләр јашајырса, демәк бу әрази Ермәнистанын олмалыдыр? Бу нечә мәнтигдир, һеч чүр баш ачмырам? Нечә ола билер ки, ермәни јашајан торпагларымыз «Бөјүк Ермәнистан» адлы империјанын пајы олмалыдыр? Нәјә көрә? Мәкәр торпаг да пај ола биләрми?

Гој милләтим мәндән инчимәсин. Шыныхда бөјүјүб јаша долмушам. Инди дә оралара јолум дүшәндә Баш кәнддә јашајан ермәниләрә пахыллыгым тутур. Нечә олур ки, гоншу бир кәндин газы, сују, һәр чүр мәишәт хидмәти олдуғу һалда, Шыныхда бу садаладыгларымыздан әсәр-аламәт јохдур. Ни... битмиш һесаб етдијиндән Шыных дәрдли кәндләр вә обалар беләчә јаддан чыхыр, көздән-көнүлдән узагларда галыр.

Колхоз вә совхозлара рәһбәрләр јалныз рајонун рәһбәрлијинин көстәриши илә тә'јин едилир. Бу заман халгын һеч бир тәклифи вә рә'ји нәзәрә алынмыр. Һеч олмаса, рајком катиби бир дәфә дә олсун бу ағсаггаллары јанына чағырыб онлардан мәсләһәт алмаг истәмир. Јахшы билирик ки, халгын ичиндә олмадан онун дәрдләрини дә билмәк олмаз.

[illegible] гојдугу мүнбит торпаглар көз көрә-көрә мәһв олуб кедир, ерозијаја уграјыр. Нәјин үчбатындан? Башабела дипломлу кадрларын сәһләнкарлығындан. Үмумијјәтлә, ачығыны демәк олар ки, торпағын 80 фаизи ерозијаја уграјыб. Билирик ки, торпаг 15 дәрәчә мејллилидән јухары шумланмаз, амма бурада торпаг һәтта 60—70 дәрәчә мејлликдә шумланыр.

Бир ачы һәгигәти е'тираф едәк ки, узун илләр боју торпаг «башсыз» галыб. Торпағын дилини билмәјәнләри колхоз сәдри, агроном гојублар. Ахы, ел мәсәлидир: чөрәји вер чөрәкчијә, биринин дә үстәлик. Нәдәнсә, бу ел мәсәли анчаг јаддашларда галыб, биз һәјата кечирмәји унутмушуг. Бир һәгигәти дә јаддан чыхармышыг ки, һеч вахт пис торпаг олмајыб, пис, нашы тәсәррүфатчы олуб.

ГКЈД: Дурғунлуг илләринин бизә јадикар гојдуғу «не'мәтләр»дән бири дә одур ки, торпағы алгы-сатгы васитәсинә чевирмиш; она биканә көзлә бахмышыг. Дәринә варанда һисс едирсән ки, кәнчләрә сојуг јанашан торпаг дејил, ата јурду дејил. Бәс нәдир? Јухарыда гејд етдијимиз кими, бүрократ тәсәррүфат рәһбәрләри!

ИТИРИЛМИШ ТОРПАГ... ВӘ ЈА БАҒЫШЛАНЫЛМАЗ СӘҺВ

Ана торпаг... һавасила, сујунла, чөрәјинлә бөјүтдүн сән бизи, гојнунда бој атдыг,

[illegible] чамаат нечә [illegible] рајон мәркәзинә кедиб кәлә билмирләр.

Јадыма нә дүшдү? Анд ичәндә «Јол һаггы» дејирик. Бу јол аллаһ јолудур, јол күсәнләрә бахмыр. Калин көрәк илләр узуну гардаш дејиб гәләбәләринә, чәкин күнләринә шәрик олдуғумуз наикор гоншуларымыз бу мүгәддәс һаггы нечә дә тапдалајырлар? Кәдәбәјдән Шыныха кәдәр раһат јол Башкәнддән кечирди. «Сојуг һава» башымыз үзәрини аландан сонра јоллар да кәсилди. Бир анлыға гәзәбдән үрәјим титрәјир: «Ај наикорлар, нечә ил чөрәк кәсдик, пис күнүнүзә шәрик олдуг. Ахы, бу јолларын нә күнаһы вар? Мәкәр һагг јолуну да кәсмәк оларmы? Нә дејәк, гој Аллаһын јолу өзү гәним олсун сизә».

СӨЗ АРДЫ: Јазымын әввәлиндә өзүмә бир ајаг изи гојдум. «Тарихи мәнбәј». Сөз јох, мән һеч бир тарих, нә һеч бир Америка кәшф етмәдим. Олса-олса үрәјими бошалтдым, олса-олса һеч јана, һеч кәсә сәси-үнү, һарајы чатмајан һәмјерлиләримин сәсинә сәс вердим!

Бу јазыда тәкчә бир ел-обанын һалына јандым, сәсләринә сәс вердим. Гој ермәни зијалылары (бу сөзү демәк мүмкүнсә) баша дүшсүн ки, биз өз ана торпағымызын гејрәтини өз намусумуз билиб горујуруг. Она көрә гој јад әлләр чәкилсин Одлар Јурдундан. Гој билсинләр ки, Бабәкләр, Короғлулар үјүјан торпағымызын һеч бирчә гарышыны јадлара вермәрик!

Јазымын сонунда үз тутурам партија, совет рәһбәрләримизә: Мәкәр адам да өз халгына лагејд олармы?!..

Әнвәр ҺҮСЕЈНЗАДӘ,
Бакы Дөвләт Университетинин журналистика факултәсинин IV курс тәләбәси.

Тәләбә сөз истәјир

Сөзүмүздә бүтөв олаг

Өтән һәр күн, кечән һәр саат бизи баш вермиш дәһшәтли фачиәләрдән даһа бир пилләә узаглашдырыр вә ким дејә биләр ки, нөвбәти бир фәлакәт кирдабына јахынлашдырмыр? Синәмиздән даш кими асылмыш дәрдләримизин ағырлығына дөзә-дөзә, горхунч бир мүтиликлә јаддашымызын «гадаған зонасында» көк салмыш ачы һәгигәтләрин күн кими парлаг үзүнә гара пәрдә чәкилмәсинә көз јумуруг. Мәшәди Ибад демишкән: «көрүнүр, бир нөв адәткарда олмушуг...».

Һамыја бәллидир ки, бу күн бизим башымыза мин бир ојунлар ачылмыш заваллы тарихимиз јазылыр. Вә о да ајдындыр ки, һәр бир халгын тарихи өјрәниләркән, о халгын дилинә, мәдәнијјәтинә, фолклоруна, мәтбуат тарихинә истинад едилир. Нечә ки, мән бир журналист тәләбә кими әсримизин әввәлләриндәки ичтимаи-сијаси һадисәләри дәрк етмәк үчүн һансыса бир тарихчи алимин әсәрләринә нисбәтән, о дөврүн мәтбуат органларындан, дејәк ки, «Молла Нәсрәддин», «Кәлнијјәт», «Һәјат», «Зија» вә с. кими мәчмуә вә гәзетләрдән даһа чох фајдаланырам.

«Дәмири исти-исти дөјәрләр»,—дејиб аталарымыз. Әкәр биз бу күнүн һадисәләрини, дујғу вә дүшүнчәләримизи, һәјәчан вә сарсынтыларымызы елә кечирдијимиз, јашадығымыз андача јазмасаг, сонра кеч олачаг. Фүрсәти фөвтә вериб, бүтүн гәлбиндәкиләри һәгигәт көзү илә ачыб үзә чыхармаг үчүн бүрократик сензура буховларындан азад мәтбуата бел бағламаг, сабаһы көзләмәк, сусузлугдан чијәри јанан јолчунун сәһрада илғыма доғру кетмәсинә бәнзәмирми? Мәнчә, јетәр һансыса бир «ишыглы» сабаһа көз дикиб күнү-күнә сатмаг. Тәкчә Чыртданын јатмајыб ојаг галмасы онун өзүнү вә ушаглары Дивин әлиндән хилас етмәдими?

Бүтүн сәмимијјәти илә инанын ки, бу сөзләри јазаркән илк нөвбәдә өзүмү вә мәнимлә биркә журналист олмаға һазырлашан тәләбә јолдашларымы нәзәрдә тутмушам. Бәлкә дә мәним фикирләрим кимәсә нәсиһәтчилик, ағыл өјрәтмәк, кимәсә кәләчәјә үмидсизлик ашыламаг кими көрүнә биләр. Һәр һалда, мән гәлбимә һаким кәсилән, нә вахтдан бәри раһатлығымы алан дүшүнчәләримин һеч бир бәзәк-дүзәк вермәдән, дүзәлиш етмәдән бирбаша вәрәгә «чырпмышам». Сабаһа инам бу күнү дүзү јашатмагдыр. Бу күнүн дәрди бу күн јазылмалыдыр.

Ким билир, сабаһ бизи даһа нәләр көзләјир?!

Индики һадисәләр һаггында сабаһ јазылачаг бир гәзет јазысы, журналист сәрбәстлијинин ән јүксәк мәрһәләсиндә олса белә, нә гәдәр дәгиг фактларла, ајдын мәнтиглә, бөјүк сәнәткарлыгла гәләмә алынса белә, кешмәкешләр бурулғанында јазылмыш бир мәгалә илә мүгајисәдә сөнүк көрүнәчәк. Ахы, һәр сәһәр гәзет көшкләринин гаршысында узун нөвбәјә дуруб нәсә дәгиг бир информасија алмаг үмидијлә вахт итирән охучуларын бир аз шашгын, бир аз гәзәбли, бир аз гәмкин көзләри бизә дикилиб. Онларын биздән инчимәјә, бизә ирад тутмаға һаглары вар. Нејләјәсән, умар јердән күсәрләр.

Билаваситә журналистләрлә бағлы күнаһы сәмимијјәтлә, е'тираф едәндән сонра үзүмү охучулара тутурам: Бу һеч дә дәрдин һамысы дејил, әзиз охучу! Әкәр сән бир анлыға бизим мәтбуат «партијалыдыр» принсипини хатырласан, онда журналистләрә олан гәзәбинин шиддәти азалар. Мәкәр сән һәр күн әлинә алдығын истәнилән гәзетин биринчи сәһифәсиндәчә, адын алтында филан тәшкилатын органы, јахуд гәзети сөзләрини охумурсан?! Мәнчә, әлавә изаһа еһтијач јохдур.

Бу сөзләрлә мән һеч дә мәтбуат ишчиләрини тәмизә чыхармаг истәмирәм. Бүтүн бунлар әһли-гәләмләрин фәалијјәтсизлијинә, јахуд чәсарәтсизлијинә һагг газандырмыр. Мәнчә, һәр чүр горхуну (ишдән чыхарылмаг, тә'гиб олунмаг вә с.) ичимиздә елә доғулан андача боғуб, халгын биздән ешитмәк истәдијини халга чатдырмаг борчумуздур.

Үзүмү бүтүн мәтбуат ишчиләринә, шаир вә јазычыларымыза, үмумијјәтлә, гәләм саһибләринә тутурам: кәлин сөзүмүздә бүтөв олаг—үстүндә јашадығымыз торпағын бүтөвлүјү намина!

Горхмаз вә чәсарәтли олаг—гурбан кетмиш шәһидләримиз кими!

Өмүр карванымын сонат,
Јүкүнә
Бир-ики гејрәтли сөз
Јүкләмәсәм
Сән кимә кәраксән,
Мән кимә кәрәк?!

Илһам ЗЕЈНАЛЛЫ,
Бакы Дөвләт Университетинин журналистика факултәсинин тәләбәси.

ДГМВ ҮЗРӘ РЕСПУБЛИКА ТӘШКИЛАТ КОМИТӘСИНИН МӘ'ЛУМАТЫ

1990-чы ил мартын 27-дә Дағлыг Гарабағ Мухтар Вилајәти Ичраијјә Комитәсинин бир сыра кечмиш үзвләринин вә бурахылмыш «Милли шура» үзвләринин тәшәббүсү илә вилајәт Советинин сессијасыны кечирмәјә чәһд көстәрилмишдир. Бир күн әввәл ССРИ Али Советинин сәдри А. И. Лукјанов јолдаш, ССРИ Али Совети иттифаг нәзарәт-мүшаһидә комиссијасынын сәдри В. К. Фотејев јолдаш тәшәббүсчүләр групуна һәмин сессијанын кечирилмәсинин гејри-һүгуги олдуғуну изаһ етмишләр.

Нәзәрә алынмышды ки, кет-кедә артан зоракылыг фактлары вә фөвгәл'адә вәзијјәтин гүввәдә олмасы илә әлагәдар республикада вә вилајәтдә сон дәрәчә кәркин вәзијјәт јаранмышдыр, һәмчинин ССРИ Али Советинин 1989-чу ил 12 јанвар тарихли гәрары илә вилајәт Советинин вә онун ичраијјә комитәсинин сәлаһијјәти јени сечкиләр кечириләнәдәк дајандырылмышдыр. Мәһз буна көрә Азәрбајчан ССР Али Советинин Рәјасәт Һеј'әти өзүкүн бу илки 26 март тарихли Фәрманы илә сессијанын кечирилмәсини гадаған етмишдир.

Фөвгәл'адә вәзијјәт рајонунун коменданты кенерал-мајор В. М. Сафонов вә ДГМВ прокурору В. В. Василенко бу фәрманы сессија тәшкилатчыларынын нәзәринә чатдырмышлар. Буна бахмајараг, сессијаны сорғу јолу илә кечирмәјә чәһд көстәрилмишдир. Бу чәһд лап әввәлдән гејри-ганунидир, чүнки Дағлыг Гарабағ Мухтар Вилајәти һаггында Азәрбајчан ССР-ин 1981-чи ил 16 ијун тарихли ганунунун тәләбләринә мүвафиг сурәтдә сессија Советин бүтүн депутатларынын азы 2/3 һиссәси олдугда сәлаһијјәтлидир. Ганунун мә'насына көрә «олдугда» сөзү дедикдә, күндәликдә дуран мәсәләләрин мүзакирәси заманы депутатларын бир јердә олмасы вә иштирак етмәси баша дүшүлүр.

Көстәрилән һәрәкәтләр позучу гүввәләрин лидерләринин Дағлыг Гарабағ әһалисинин мәнафеләри илә һесаблашмајыб өз милләтчилик идиаларыны өлкәнин вә республиканын рәһбәрлијинә гаршы гојмаға чәһд етдикләрини сүбут едир.

Азәрбајчан ССР рәһбәрлији бундан сонра да республиканын әрази бүтөвлүјүнә вә суверенлијинә јөнәлдилән сијасәт јеридәчәк, ДГМВ үзрә республика тәшкилат комитәсинин әмәли ишиндә она һәр васитә илә көмәк едәчәкдир. (Азәринформ).

Загатала тарих-дијаршүнаслыг музејиндә 13 минә гәдәр експонат вар. Шәкилдә: музејин бәләдчиси Севинч Һүсејнова шәһәрдәки 1 нөмрәли мәктәбин шакирдләрини експонатларла таныш едир.
Фото В. Гараоғлунундур.

СҮРҮЧҮЛҮК ВӘСИГӘСИ ВӘ КАТЕГОРИЈА

Јол һәрәкәти гајдаларында ачыг-ајдын јазылыб ки, сүрүчү о автонәглијјат нөвүнү идарә едә биләр ки, сүрүчүлүк вәсигәсинин категоријасы һәмин автонәглијјат нөвүнә ујғун олсун. Категоријаларын автонәглијјат нөвүнә ујғунлуғуну бир даһа тәкрар едирик:

— Категорија «А» — мотосикли идарә етмәк үчүн;

— Категорија «В» — јүнкүл автомобилләри идарә етмәк үчүн;

— Категорија «С» — јүк автомобилләрини идарә етмәк үчүн;

— Категорија «Д» — автобусу идарә етмәк үчүн;

— Категорија «Е» исә анчаг гошгулу нәглијјат нөвүндән истифадә етмәк үчүн верилир. Даһа доғрусу, гошгулу нәглијјат нөвүнү идарә едән сүрүчүнүн сүрүчүлүк вәсигәсиндә мүтләг ичазә верилмиш әлавә «Е» категоријасы да олмалыдыр.

Бәс автотәсәррүфат рәһбәрләри бу вачиб мәсәләјә нечә бахырлар? Јерләрдә вәзијјәт көстәрир ки, бу мәсәләјә чохлары лазыми әһәмијјәт вермир.

Бу илин март ајында Бакы шәһәри ДАМ ше'бәсинин әмәкдашлары автобус сәрнишиндашыма автонәглијјат мүәссисәләриндә мөвчуд вәзијјәтлә таныш олмушлар. Ашкар едилмишдир ки, республика Автомобил Нәглијјаты Назирлијинин Бакыдакы автобус мүәссисәләриндә 124 сүрүчүнүн сүрүчүлүк вәсигәсиндә «Д» вә «Е» категоријасы јохдур. Јә'ни һәмин 124 нәфәр әслиндә автобус сүрмәк һүгугундан мәһрумдур. Автобусу идарә етмәк курсу кечмәдән вәтәндаша сүрүчүлүк һүгугу вермәк, әлбәттә, дүзкүн дејил. Белә «сүрүчүләр» автобуслары јахшы идарә едә билмир, тормозлама режиминә гајдасынча риајәт етмир, дајаначагларда автобуслары лазыми гајдада сахламағы бачармыр, сәрнишинләр автобусун гапысындан асылы һалда машыны сүрүр, бә'зән һәтта сүкан архасына сәрхош вә[illegible] [illegible] ил 15 сүрүчү маршрут автобусларыны Бакынын әразисиндә сәрхош һалда идарә едәркән јахаланмышлар. Бүтүн белә һаллар да чох заман јол нәглијјат һадисәләри илә нәтичәләнир.

Бу чүр арашдырмалар, јохламалар тәрәфимиздән әввәлләр дә апарылмыш, Автомобил Нәглијјаты Назирлијинә вә онун мүвафиг идарәләринә дәфәләрлә тәгдим [illegible]

ВӘЗИЈЈӘТ НЕЧӘДИР?

НАХЧЫВАНДА

Хәбәр верилдији кими, үч күн бундан әввәл Норашен — Бакы маршруту илә кедән 669 нөмрәли сәрнишин гатарынын локомотиви Ермәнистан ССР-ин Мегри рајонунда јерләшән Кәрчиван стансијасы јахынлығында партладылмышдыр.

Бәс нә үчүн әскәрләр магистралы горумурлар, мәкәр онун мүһафизәси әскәрләрин вәзифәсинә дахил дејилдирми? Республика әһалисинин вердији бу суалла Азәринформун мүхбири Нахчыван нәглијјат прокурору Т. АҒАЈАРОВА мүрачиәт етмишдир. Прокурор демишдир:

— Сон ики илдә Азәрбајчан дәмир јолунун һәмин һиссәсиндә ермәни екстремистләр 80 чинајәт төрәтмишләр. Чинајәтләрин сәбәбләри мүәјјәнләшдирилмиш вә ибтидаи истинтагдан сонра бүтүн ишләр ССРИ Дахили Ишләр Назирлијинин Истинтаг Идарәсинә көндәрилмишдир. Амма онлардан һеч бирини мәркәз ахыра [illegible] һеч бир чи[illegible]дыр. Мәһз буна көрә дә ермәни екстремистләр даһа бир тәхрибат төрәтмишләр. Индики тәхрибат һеч дә тәкчә Азәрбајчан халгына гаршы јөнәлдилмәмишдир, һәм дә бүтүн дөвләтә мејдан охумаг демәкдир. О фикирдәјәм ки, бурада кешик чәкән дахили гошунларын әскәрләри сајыглығы мүәјјән дәрәчәдә итирмишләр. Гулдурлар исә фүрсәти әлдән вермәмишләр. Партлајыш үчүн јер чох усталыгла, өзү дә елә һесабла [illegible]мушдур: автобусда азәрбајчанлылар олмушлар.

Илкин мә'лумата көрә, бир сәрнишин һәлак олмушдур. Дөрд нәфәр ағырлыг дәрәчәси мүхтәлиф јаралар алмышдыр. Һадисә јеринә кәлән әмәлијјат групу автомат силаһ вә карабин килизләри тапмышдыр. Дахили гошун бөлмәләринин көмәји илә милис ишчиләри чинајәткарлары мүәјјәнләшдирмәк вә тутмаг үчүн әмәлијјат-ахтарыш тәдбирләри көрүрләр.

Һәрби комендантлығын сијаси ше'бәсинин рәиси полковник Л. Г. Богодуховун рә'јинчә, бу күн, мухтар вилајәтдә вәзијјәтин кет-кедә нормал һала дүшмәси үчүн зәмин јарандығы бир заманда екстремистләрин јенидән фәалијјәтә башламасы һаглы һиддәт доғурур. Белә һәрәкәтләр мүсбәт ирәлиләјишләри инкар ләнкидир, һәм дә Азәрбајчан вә ермәни халгларынын зәрәринә олуб Дағлыг Гарабағда вәзијјәтин нормал һала салынмасы јолу илә уғурлу ирәлиләјиши кери атыр.

(СИТА).

ГАЗАХДА

Рајонда баш вермиш һадисәләр республика ичтимаијјәтини һәлә дә нараһат етмәкдәдир. Бәс инди бурада вәзијјәт нечәдир? Јерли партија, совет вә һүгуг мүһафизә органлары әһалинин тәһлүкәсизлијини горумаг вә орада олан мүәссисәләрин, тәшкилатларын вә идарәләрин нормал фәалијјәтини тә'мин етмәк үчүн нә кими тәдбирләр көрүрләр? Бу су[illegible]

Ермәнистанла һәмсәрһәд кәндләрин әһалисинин әрзагла тә'мин етмәк үчүн лазыми тәдбирләр көрүлүр. Бүтүн бу јашајыш мәнтәгәләрини Совет Ордусунун вә ССРИ Дахили Ишләр Назирлији дахили гошунларынын бөлмәләри нәзарәт алтына алмышлар. Һәрби гулдурларла бирликдә јерли чамаат да кечә-күндүз кешик чәкир.

Јаранмыш кәркин вәзијјәтлә әлагәдар олараг ССРИ дахили ишләр назиринин биринчи мүавини, назирлијин дахили гошунларынын рәиси кенерал-полковник Ј. Шаталин Газах рајонуна кәлмишдир. Азәрбајчан ССР дахили ишләр назиринин мүавини Р. Мәммәдов да бурададыр.

ГУБАДЛЫДА

Сон вахтлар гоншу республика илә сәрһәдјаны кәндләрдә һәјат нормал ахарына дүшмүшдүр. Дағ тәсәррүфатларынын һејвандарлары вә әкинчиләри үчүн ишләрин кәркин чағы башланмышдыр: јаз тарла ишләрини [illegible] јүксәк сүрәтлә һазырлашмаг лазымдыр.

Јерли партија, совет органлары әскәрләрлә бирликдә һәр чүр тәдбир көрүрләр ки, сәрһәддә вәзијјәт сабитләшсин. Амма бу, ермәни екстремистләр үчүн сәрфәли дејилдир. Ермәнистандан гулдурлар Азәрбајчанын Әлигулуушағы кәндини күлләјә басараг, гоншу јашајыш мәнтәгәләринин сакинләринин арасыны вурмаг [illegible]

«АҒ ТОП»УН ФИНАЛЫ БАРӘДӘ ДҮШҮНЧӘЛӘР...

Салјан шәһәриндә шаһмат үзрә «Ағ топ» клубунун мүкафаты уғрунда республика финалы башланмышдыр. Күр саһилиндә чыхыш етмәк һүгугу газанмаг үчүн командалар бир нечә мәрһәләдән ибарәт чәтин јол кечмишләр. Лакин чох тәәссүф ки, Салјана шәһәр вә рајонларымыздан 36 команда әвәзинә 19-у топлашмышдыр. «Ағ топ» республика клубунун 20 иллик тарихи әрзиндә илк дәфәдир ки, јарышлара бирдән-бирә 17 коллектив кәлиб чыхмамышдыр. Әлбәттә, бунун сәбәби һамымыза јахшы мә'лумдур. Бакыда дәһшәтли јанвар һадисәләри заманы халгымызын башына кәтирилән мүсибәтләр һәлә дә өз тә'сирини көстәрир вә унудулмур. Сәрһәдјаны әразиләрдә јашајан шәһәр вә рајонларымызын ағыр вәзијјәтини һамымыз јахшы баша дүшүрүк. Нахчыванда, Газахда, Товузда, Губадлыда, Кәлбәчәрдә, Зәнкиланда вә дикәр сәрһәд зоналарында јашајан аиләләр балаларыны нечә өзләриндән кәнара бурахa биләрләр? Елә јарышларымызын тәнтәнәли ачылышындан бир нечә саат сонра Газахда ганлы һадисәләрин баш вердији барәдә илк хәбәрләр алынды. Дүзү, әввәлчә буна инанмадыг. Бәлкә дә шајиәдир, дејә фикирләшдик. Баш вермиш ганлы һадисәләри, һамынын көзү гаршысында төрәдилән фачиәләри, дәһшәтләри о гәдәр бизә шајиә кими гәләмә вериблә ки, инди бу ачы сөз, нечә дејәрләр, бејинләримизә ишләмишдир. Бир[illegible]лә, финал јарышларынын стартына 20 команда чыхмышдыр) кәлдијини гејд етдик. Кәлин, инди финал јарышларынын иштиракчылары илә таныш олаг: Учар (1 нөмрәли орта мәктәб), Бејләган (4 нөмрәли орта мәктәб), Гасым Исмајылов (Сәфикүрд кәнд орта мәктәби), Јевлах (5 нөмрәли шәһәр орта мәктәби), Пушкин (Низами адына 1 нөмрәли орта мәктәб), Гах (2 нөмрәли орта мәктәб), Сабирабад (Нәриманов адына 2 нөмрәли орта мәктәб), Нефтчала (1 нөмрәли орта мәктәб), Ағсу (Бичо кәнд орта мәктәби), Әли Бајрамлы (18 нөмрәли шәһәр орта мәктәби), Шамахы (2 нөмрәли орта мәктәб), Балакән (Нәсими адына орта мәктәб), Күрдәмир (1 нөмрәли орта мәктәб), Варташен (Әрмәнат кәнд орта мәктәби), Имишли (5 нөмрәли орта мәктәб), Ағдам (Зәнкишалы кәнд орта мәктәби), Кәнчә (Сабир адына 5 нөмрәли орта мәктәб), Салјан (3 вә 7 нөмрәли орта мәктәбләр).

Јухарыда гејд етдик ки, ермәниләрлә сәрһәд зонасында олан шәһәр вә рајонларымыз мә'лум сәбәбләр үзүндән јарышларда иштирак етмирләр. Онлары гынамаға һеч чүр һаггымыз јохдур. Лакин Салјандан о гәдәр дә узаг мәсафәдә олмајан, нисбәтән вәзијјәтин сабит олдуғу бир сыра шәһәр вә рајонларымызын, о чүмләдән, Бакы, Сумгајыт, Чәлилабад, Саатлы, Масаллы, Көјчај, Губа, Гусар, Хачмаз вә дикәр рајонлардан јарышлара команда кәлиб чыхмамасы бизи [illegible]өјрәтмишдир. Пәрванә јарышларын ән балача иштиракчысыдыр. Онун чәми 8 јашы вар. О дејир:

— Икинчи дәфәдир ки, «Ағ топ» јарышларында иштирак едирәм. Кечән ил Губада 6 хал топламышам. Елә едәчәјәм ки, бу дәфә гәләбәм даһа чох олсун.

Он јашлы Күнај исә баҹысынын сөзләринә буну әлавә етди:

— Бир дә арзумуз одур ки, Ајнур кими јахшы шаһматчы олаг.

Гах рајонунун командасы кими Астаранын Шиҗәкәран кәнд мәктәбинин коллективини дә нечә дејәрләр, «аилә командасы» адландырмаг олар. Мәктәбин ријазијјат мүәллими Шаһҹсејн Әсәдовун рәһбәрлик етдији бу кәнд мәктәбинин командасында онун ики өвлады — Зүлфијјә вә Сәјавуш чыхыш едирләр. Һәм Зүлфијјә, һәм дә Сәјавуш бу јарышларда биринчи дәрәчә нормасыны әдәјәчәкләринә сөз вериблә. Команданын дикәр үзвләри Фазил Һүсејнов, Елсевәр Мәммәдов вә Елдәниз Мәч[illegible] јарышларда уғурла чыхыш етмәси үчүн инамла мүбаризә апарачагларыны вә'д етмишләр.

ИДМАН

Бәли, јарышлара топлашмыш дикәр командаларымыз [illegible] ризәнин даһа кәркин кечәчәји көзләнилир. Чүнки, республикамызын әсас шаһмат мәркәзи олан Бакынын вә еләчә дә бу јарышларда һәмишә өз күчлү шаһматчылары илә фәргләнмиш Сумгајыт вә Минкәчевир шәһәрләринин командаларынын јарышларда иштирак етмәмәси, Салјана топлашмыш дикәр командаларын вәзијјәтини нисбәтән асанлашдырмыш вә онларын гүввәләрини бәрабәрләшдирмишдир.

Инди дә кәлин јарышларын нәтичәләри илә таныш олаг. Финал јарышларынын баш һакими, республика дәрәчәли һаким Вилајәт Гулијев һәмин нәтичәләри белә шәрһ етмишдир. О демишдир ки, артыг јарышларын дөрд туру архада галмышдыр. Бу турлардан сонра көзләнилмәдән лидерлији Учар шәһәр 1 нөмрәли мәктәбин кәнч шаһматчылары әлә алмышлар. Бу команда Шамахы (3,5:1,5), Гасым Ис[illegible] биринчи командасына (4,5:0,5) һесабы илә галиб кәлмиш дөрдүнчү турда исә 2:3 һесабы илә Имишли шаһматчыларына мәғлуб олмушлар. Ону да дејәк ки, Учар мәктәблиләри республика финал јарышларынын тарихи әрзиндә илк дәфәдир ки, белә уғурла јарышырлар. Јарыш чәдвәлинин икинчи [illegible]

һиссәсиндә ермәни екстремистләр 80 чинајәт төрәтмишләр. Чинајәтләрин сәбәбләри мүәјјәнләшдирилмиш вә ибтидаи истинтагдан сонра бүтүн ишләр ССРИ Дахили Ишләр Назирлијинин Истинтаг Идарәсинә көндәрилмишдир. Амма онлардан һеч биринин мәркәз ахыра чатдырмамыш, һеч бир чинајәткар һәбсә алынмамышдыр. Мәһз буна көрә дә ермәни екстремистләр даһа бир тәхрибат төрәтмишләр. Индики тәхрибат һеч дә тәкчә Азәрбајчан халгына гаршы јөнәлдилмәмишдир, һәм дә бүтүн дөвләтә мејдан охумаг демәкдир. О фикирдәјәм ки, бурада кешик чәкән дахили гошунларын әскәрләри сајыглығы мүәјјән дәрәчәдә итирмишләр. Гулдурлар исә фүрсәти әлдән вермәмишләр. Партлајыш үчүн јер чох усталыгла, өзү дә елә һесабла сечилмишдир ки, бурада гырыланларын сајы-һесабы олмајачагдыр. Чүнки јолун һәр ики тәрәфиндә елә дәрин јарғанлар вар ки, ашағы бахдыгда адамын бағры јарылыр, Нахчывана тәрәф исә узун бир тунел кедир. Истинтаг дәгигләшдирмишдир ки, тәхрибат габагчадан чох диггәтлә һазырланмыш, һәр шеј дәнә-дәнә өлчүлүб-бичилмишдир. Дәмир јолунун јатағы алтына 20 килограм партладычы маддә гојулмуш, ондан партлајышы идарә етмәк үчүн 200 метр узунлуғунда телефон кабели чәкилмишдир. Бу чүр тәхрибаты һазырламаг вә јеринә јетирмәк үчүн ән азы ики адам кәрәкдир. Буну тәхрибатчыларын јолун гырағында галмыш изләри дә тәсдиг едир. Чинајәткарлар һадисә јеринә јүк машынларында кәлмишләр. Белә һесаб едирәм ки, Мегри рајонунун партија, совет вә һүгуг органлары да һадисәнин гаршысыны алмаг үчүн һеч бир лазыми тәдбир көрмәмишләр.

Азәрбајчан дәмир јолунун Нахчыван шө'бәсиндә Азәринформун мүхбиринә демишләр ки, полад магистралын сырадан чыхмыш 200 метрдән чох һиссәси артыг тә'мир едилмиш вә гајдаја салынмышдыр.

ДАҒЛЫГ ГАРАБАҒДА

Дағлыг Гарабағ Мухтар Вилајәтиндә сабитлијин јенә дә позулмасы тәһлүкәси јараныр. Азәрбајчан ССР Дағлыг Гарабағ Мухтар Вилајәтинин вә она битишик рајонларынын фөвгәл'адә вәзијјәт рајону комендантлығында СИТА-нын мүхбиринә верилән мә'лумата көрә, бу күн ДГМВ-нин Мардакерт рајонунун Дрмбон кәнди јахынлығында Мирбәшир — Кәлбәчәр маршруту илә кедән автобус атәшә тутулмасы һаглы һиддәт доғурур. Белә һәрәкәтләр мүсбәт ирәлиләјишләри нәинки ләнкидир, һәм дә Азәрбајчан вә ермәни халгларынын зәрәринә олуб Дағлыг Гарабағда вәзијјәтин нормал һала салынмасы јолу илә уғурлу ирәлиләјиши кери атыр.

(СИТА).

ГАЗАХДА

Рајонда баш вермиш һадисәләр республика ичтимаијјәтини һәлә дә нараһат етмәкдәдир. Бәс инди бурада вәзијјәт нечәдир? Јерли партија, совет вә һүгуг мүһафизә органлары әһалинин тәһлүкәсизлијини горумаг вә орада олан мүәссисәләрин, тәшкилатларын вә идарәләрин нормал фәалијјәтини тә'мин етмәк үчүн нә кими тәдбирләр көрүрләр? Бу суалларла Азәринформун мүхбири телефонла Газах Рајон Партија Комитәсинин биринчи катиби Бәкир ӘЈЈУБОВА мүрачиәт етмишдир. О демишдир:

— Мартын 27-дә саат 18-дәк рајонда вәзијјәт үмумән сакитдир. Лакин өтән кечә Ермәнистан ССР тәрәфиндән Бала Чәфәрли вә Бархударлы кәндләри атәшә тутулмушдур. Орду бөлмәләри көмәјә кәлиб атәш нөгтәләринин сусдурдугдан сонра вәзијјәт јенидән сабитләшмишдир. Тәләфат јохдур.

Ермәнистан әразисинин билаваситә јахынлығында јерләшән Сабир адына совхоз вә тикинтилик совхозу истисна олмагла, әслиндә рајонун галан бүтүн мүәссисәләри, тәшкилат вә идарәләри ишләјир. Ермәни гулдурларын һәрәкәтләриндән чәкинән јерли әһали ишә чыхмаға чәсарәт етмир. Мәһз һәмин сәбәбдән Бағанис Ајрым кәндинин сакинләри гоншу јашајыш мәнтәгәләринә көчүрүлүр. Хатырладаг ки, бу кәнддә гулдурлар он бир еви јандырмышлар. Бағанис Ајрым кәндинин бә'зи сакинләри јандырылмыш евләр бәрпа едиләнәдәк мүвәггәти олараг Газах шәһәриндәки јатагханаларын бириндә јерләшдирилмишдир. Чамааты сакитләшдирмәк үчүн рајонун ағсаггаллары вә фәаллары һәмин обалара көндәрилмишдир. Елә орада вурулмуш зијанын мәбләғини мүәјјәнләшдирмәк үчүн хүсуси комиссија јарадылмышдыр. Бундан башга, рајон рәһбәрлији «Гајғы» чәмијјәтиндән зәрәрдидәләрә јардым көстәрмәји хаһиш етмишдир. Чәмијјәтин рәһбәрлији буна бојун олмушдур.

ГУБАДЛЫДА

Сон вахтлар гоншу республика илә сәрһәдјаны кәндләрдә һәјат нормал ахарына дүшмүшдүр. Дағ тәсәррүфатларынын һејвандарлары вә әкинчиләри үчүн ишләрин гызғын чағы башланмышдыр: јаз тарла ишләринин көрүлмәсинә јүксәк сүр'әтлә һазырлашмаг лазымдыр.

Јерли партија, совет органлары әскәрләрлә бирликдә һәр чүр тәдбир көрүрләр ки, сәрһәддә вәзијјәт сабитләшсин. Амма бу, ермәни екстремистләр үчүн сәрфәли дејилдир. Ермәнистандан гулдурлар Азәрбајчанын Әлигулуушағы кәндини күлләјә басараг, гоншу јашајыш мәнтәгәләринин сакинләринин арасыны вурмаг үчүн нөвбәти чәһд көстәрмишләр.

Азәринформун мүхбири телефонла Губадлы Рајон Партија Комитәсинин биринчи катиби **Ш. Јәһјајева** зәнк вурмушдур. О демишдир:

— Бәли, доғрудан да чохдандыр ки, бу јерләрдә атәш сәси ешидилмирди вә бураларда ермәни гулдурлар кәзиб-долашмыр, фитнәкарлыг төрәтмирдиләр. Демә, сакитлик мүвәггәти имиш. Кәндә күлләни јағыш кими јағдыран бир дәстә екстремист динчлијин вә меһрибан гоншулуғун бәргәрар олмасына јөнәлдилмиш сағлам дүшүнчә чүчәртиләринин бој атмаға гојмамаг, бүтүн хејирхаһ нијјәтләри тапдаламаг мәгсәди күдүрләр. Хошбәхтликдән онларын чиркин әмәлләри баш тутмады, ган төкүлмәди, бир кәсә хәсарәт дәјмәди. Там мәс'улијјәтлә билдирирәм ки, «сағгаллылар» гаршыларына даһа чидди мәгсәдләр гојмушлар. Онлар вәзијјәти даһа да кәркинләшдирмәк, гырғынлар төрәтмәк истәјирләр. Одур ки, биз кәрәк ағыл-камаллы олаг вә бу чүр фитнәләрә ујмајаг.

О ки галды көрүлән тәдбирләрә, дејим ки, һадисәләрдән дәрһал сонра һәрби дәстәләр күчләндирилмиш, сәрһәд бојунча әлавә постлар јарадылмышдыр. Губадлы рајонунун коменданты Н. Н. Берјозкин тә'чили Корус вә Гафан рајонларына кетмиш, орада һәмин рајонларын һәрби коменданты, партија, совет вә һүгуг мүһафизә органларынын рәһбәрләри илә көрүшмүшдүр. Чәзаландырылмалы олан бу чинајәтин тәһгигини сүр'әтләндирмәк барәдә тапшырыг верилмишдир.

Азәрбајчан ССР дахили ишләр назиринин мүавини Н. И. ЈУСИФОВ Азәринформун мүхбиринә билдирмишдир ки, мартын 26-да күнортаја дәк сәрһәдјаны рајонларда вәзијјәт сабитләшмишдир, мартын 27-дә саат 17-дәк ермәни гулдурлар тәрәфиндән чинајәт төрәдилдији гејдә алынмамышдыр.

ләрдә јашајан шәһәр вә рајонларымызын ағыр вәзијјәтини һамымыз јахшы баша дүшүрүк. Нахчыванда, Газахда, Товузда, Губадлыда, Кәлбәчәрдә, Зәнкиланда вә дикәр сәрһәд зоналарында јашајан аиләләр балаларыны нечә өзләриндән кәнара бураха биләрләр? Елә јарышларымызын тәнтәнәли ачылышындан бир нечә саат сонра Газахда ганлы һадисәләрин баш вердији барәдә илк хәбәрләр алынды. Дүзү, әввәлчә буна инанмадыг. Бәлкә дә шајиәдир, дејә фикирләшдик. Баш вермиш ганлы һадисәләри, һамынын көзү гаршысында төрәдилән фачиәләри, дәһшәтләри о гәдәр бизә шајиә кими гәләмә верибләр ки, инди бу ачы сөз, нечә дејәрләр, бејинләримизә ишләмишдир. Бир мүддәт кечир, һәмин «шајиәләр» һәгигәтә чеврилир вә сонра һамымыз өз-өзүмүзү мәзәммәтә башлајырыг. Бу дәфә дә белә олду. Кечә Бакы телевизијасы илә һәмин хәбәри е'лан едәндә бизи дәһшәт бүрүдү. Гулдурлар јенидән топ-түфәнкләрини ишә салыблар. Бу хәбәр јарыш иштиракчыларынын бајрам әһвал-руһијјәсинә хејли тә'сир етди. Ертәси күн нөвбәти тур гаршысында ушаглары танымаг олмурду. Үзләриндә бир чиддилик, гәзәб вә һиддәт вар иди. Елә јарышларын тәнтәнәли ачылышында да ушагларын үзү күлмүрдү. Һәмин күн шәһәрин мәркәзи мејданында кечирилән ачылыш мәрасиминдә јанвар фачиәси гурбанларынын — икид оғул вә гызларымызын әбәди хатирәси бир дәгигәлик матәм сүкуту илә гејд едиләндә дә һамы башыны ашағы салмышды. Ахы, наһаг јерә һәлак олан шәһидләримиз арасында, бу күн өз јарышларына топлашмыш бу балача шаһматчыларын јашыдлары да олмушдур. Јарышларын ачылышы мәрасиминдә чыхыш едән Азәрбајчан КП Салјан Рајон Комитәсинин катиби Мансә Абдуллајева, Азәрбајчан ЛККИ МК-нын бөлмә мүдири Камал Әлијев, «Ағ топ» республика шаһмат клубунун президенти, бејнәлхалг дәрәчәли һаким Фаиг Һәсәнов ушаглары никбин олмаға, мүвәггәти чәтинликләрә синә кәрмәјә, мәрд вә мәтин халгымызын кәләчәји наминә бир олмаға чағырдылар, онлары јарышларын башланмасы мүнасибәти илә тәбрик етдиләр, доғма торпағымызын лајигли, икид өвладлары олмағы арзуладылар.

Гәләбә уғрунда мүбаризә апармаг үчүн Салјана республикамызын мүхтәлиф шәһәр вә рајонларындан 19 команданын (Салјан рајонунун даһа бир коллективи дә нәзәрә алынмагла, үмумијјәт-

Күрдәмир (1 нөмрәли орта мәктәб), Варташен (Әрмәнәт кәнд орта мәктәби), Имишли (5 нөмрәли орта мәктәб), Ағдам (Зәнкишалы кәнд орта мәктәби), Кәнчә (Сабир адына 5 нөмрәли орта мәктәб), Салјан (3 вә 7 нөмрәли орта мәктәбләр).

Јухарыда гејд етдик ки, ермәниләрлә сәрһәд зонасында олан шәһәр вә рајонларымыз мә'лум сәбәбләр үзүндән јарышларда иштирак етмирләр. Онлары гынамаға һеч чүр һаггымыз јохдур. Лакин Салјандан о гәдәр дә узаг мәсафәдә олмајан, нисбәтән вәзијјәтин сабит олдуғу бир сыра шәһәр вә рајонларымызын, о чүмләдән, Бакы, Сумгајыт, Чәлилабад, Сабирабад, Масаллы, Көјчај, Губа, Гусар, Хачмаз вә дикәр рајонлардан јарышлара команда кәлиб чыхмамасы бизи чох тәәччүбләндирди. Көрәсән, бу тәдбирә мәс'ул олан әлагәдар тәшкилатлар (илк нөвбәдә комсомол, тәһсил вә идман тәшкилатлары) нијә белә сојуганлылыг етмишләр? Ахы, индики шәраитдә биз һамымызын, о чүмләдән балаларымызын да сарсынтылар кечирдији бир шәраитдә, даһа тез-тез бир јерә топлашмалы, бирлијимизи мәтинлијимизи нүмајиш етдирмәли, дүшмәнләримиз гаршысында даһа вүгарлы, даһа мәтин олмалы, бир-биримизә дајаг вә арха чыхмалыјыг. Буну исә кәнч өвладларымыза биз бөјүкләр ашыламалыјыг. Ахы, нечә дә олса, һәјат давам едир вә о, һеч дә һәмишә сарсынтылар ичәрисиндә кечмәјәчәк.

Јарышлара топлашмыш ушагларла сөһбәтләр заманы бир даһа һисс етдик ки, бизим инди кезәл, мәтин, чәсур вә мәғрур өвладларымыз јетишир. Мәсәлән, Гахдан кәлмиш Зөһраб Хәлилов, Рәсул Әлимов, Күнај Абдуллајева, Пәрванә вә Күнај Исмајыловалары көтүрәк. Пәрванә вә Күнај Исмајыловалар доғма бачылардыр, Күнај 4-чү синифдә, Пәрванә исә 2-чи синифдә охујур. Һәр икиси дәрәчәли шаһматчыдыр. Бачыларын команда јолдашлары Зөһраб вә Рәсул 5-чи синифдә, Күнај Абдуллајева исә 6-чы синифдә охујур. Танынмыш шаһматчы, бејнәлхалг дәрәчәли уста Ајнур Софијеванын һәмјерлиләри олан бу ушагларла сөһбәтдән мә'лум олду ки, онлар кечән ил Губада кечирилмиш јарышларда да иштирак етмиш, 36 команда арасында илк 10 јери тутанлар сырасына дахил олмушлар. Команданын мәшгчиси Халид Исмајылов Гах рајон шаһмат мәктәбиндә мүәллим ишләјир. Марағлыдыр ки, Халид мүәллим команданын үзвләри олан ики бачынын — Пәрванә вә Күнајын доғма атасыдыр. Гызларына да бу мүдрик ојунун сирләрини о

мүәллими Шаһусеји Әсәдовун рәһбәрлик етдији бу кәнд мәктәбинин командасында онун ики өвлады — Зүлфијјә вә Сәјавуш чыхыш едирләр. Һәм Зүлфијјә, һәм дә Сәјавуш бу јарышларда биринчи дәрәчә нормасыны әдәјәчәкләринә сөз вербиләр. Команданын дикәр үзвләри Фазил Һүсејнов, Елсевәр Мәммәдов вә Елдәниз Мәчнунов да командаларынын јарышларда уғурла чыхыш етмәси үчүн инамла мүбаризә апарачагларыны вә'д етмишләр.

Бәли, јарышлара топлашмыш дикәр командаларымыз вә балача шаһматчыларымыз һаггында да хош сөзләр демәк олар. Онларын һамысыны бир әгидә, бир мәгсәд бирләшдирир: шаһмата, бу мүдрик вә гәдим ојуна сонсуз мәһәббәт...

Финал јарышларынын старты Салјан рајон шаһмат мәктәбиндә верилди. Бу мәктәби әсл шаһмат сарајы да адландырмаг олар. Јарышларын биринчи турундан әввәл, республика «Ағ топ» клубунун президенти, бејнәлхалг дәрәчәли һаким Фаиг Һәсәнов јарышларын регламентини е'лан етди. Билдирди ки, финал турнирини илк мәрһәләси Исвечрә системи үзрә кечириләчәк вә беш турдан ибарәт олачагдыр. Биринчи дөрд јерә чыхмыш командалар даирәви систем үзрә чемпион ады уғрунда мүбаризә апарачаглар. Дикәр јерләрә чыхмыш командалар исә мүвафиг олараг бешинчи јердән башламыш 20-чи јерәдәк олан сонракы јерләри өз араларында мүәјјәнләшдирәчәкләр. Јарышлар он күн давам едәчәкдир. Галибләрә вә мүкафатчылара Азәрбајчан ЛККИ МК-нын баш мүкафатлары, турнирин беш ән јахшы (ајры-ајры тахталарда галиб кәлмиш ушаглара) ојунчусуна да хатирә һәдијјәләри тәгдим олуначагдыр. Үмумијјәтлә, јарышларда чыхыш едән командаларын һеч бири өз доғма шәһәр вә рајонуна мүкафатсыз гајытмајачагдыр. Бу мәгсәдлә Салјан рајонунун јерли тәшкилатлары да хүсуси һәдијјәләр тә'сис етмишләр. Бәс көрәсән, јарышларын галиби ким олачаг? Украјнанын Краматорск шәһәриндә старта чыхачаг Үмумиттифаг финалына вәсигәни һансы команда газаначаг? Јери кәлмишкән дејәк ки, бу дәфә мүба-

лијев һәмин нәтичәләри белә шәрһ етмишдир. О демишдир ки, артыг јарышларын дөрд туру архада галмышдыр. Бу турлардан сонра көзләнилмәдән лидерлији Учар шәһәр 1 нөмрәли мәктәбин кәнч шаһматчылары әлә алмышлар. Бу команда Шамахы (3,5:1,5), Гасым Исмајылов (4,5:0,5), Салјанын биринчи командасына (4,5:0,5) һесабы илә галиб кәлмиш дөрдүнчү турда исә 2:2 һесабы илә Имишли шаһматчыларына мәғлуб олмушлар. Ону да дејәк ки, Учар мәктәблиләри республика финал јарышларынын тарихи әрзиндә илк дәфәдир ки, белә уғурла јарышырлар. Јарыш чәдвәлинин икинчи пилләсини исә бүтүн көрүшләрдә галиб кәлмиш Имишли шәһәр 5 нөмрәли мәктәбин кәнч шаһматчылары тутурлар. Онлар 4:1 һесабы илә Варташен вә Гах командаларына галиб кәлмиш, 3:2 һесабы илә исә Гахдан вә Пушкиндән олан јашыдларыны удмушлар. Үчүнчү јердә лидерләрдән бир хал јарым кери галан Гах шәһәр 1 нөмрәли мәктәбин командасы кедир. Гахлы ушаглар Балакән вә Ағсу командаларына бөјүк фәрглә — 5:0 һесабы илә галиб кәлдикдән сонра Имишли (1:4) вә Салјанын биринчи командасына (2:3) һесабы илә мәғлуб олмушлар. Ајры-ајры тахталарда уғурла чыхыш едән кәнч шаһматчылар һаггында да хош сөзләр демәк лазымдыр. Мәсәлән, биринчи тахтада 4 мүмкүн халдан һәрәјә 3,5 хал топлајан Араз Бабајев (Пушкин) вә Елнур Дадашов (Учар) биринчи јердә кедирләр. Икинчи, үчүнчү вә дөрдүнчү тахталарда исә лидерлији Имишли мәктәблиләри әлә алмышлар. Белә ки, Елсевәр Бағыров, Мүрсәл Мүрсәлов вә Талеһ Әкбәров дөрд мүмкүн халын һамысыны топламышлар. Бәс гызлар арасында ән јахшы нәтичәјә кимләр наил олмушлар? Бунлар Бејләган шәһәр 4 нөмрәли мәктәбин шакирди Күлшән Мәммәдова, Учардакы 1 нөмрәли мәктәбдә охујан Вүсалә Зүлфүгарова вә Гах шәһәр 2 нөмрәли мәктәбин шакирди Күнај Исмајыловадыр. Гызлар кечирдикләри дөрд көрүшүн һамысында гәләбә чалмышлар. Сон турлар онлардан кимин биринчи јери тутачағыны ашкар едәчәкдир.

«Ағ топ»ун республика финалы давам едир.

Акиф АСЛАН.

һүгугу вермәк, әлбәттә, дүзкүн дејил. Белә «сүрүчүләр» автобуслары јахшы идарә едә билмир, тормозлама режиминә гајдасынча риајәт етмир, дајаначагларда автобуслары лазымы гајдада сахламағы бачармыр, сәрнишинләр автобусун гапысындан асылы һалда машыны сүрүр, бә'зән һәтта сүкан архасында сәрхош вәзијјәтдә әјләширләр. Өтән ил 15 сүрүчү маршрут автобусларыны Бакынын әразисиндә сәрхош һалда идарә едәркән јахаланмышлар. Бүтүн белә һаллар да чох заман јол нәглијјат һадисәләри илә нәтичәләнир.

Бу чүр арашдырмалар, јохламалар тәрәфимиздән әвәлләр дә апарылмыш, Автомобил Нәглијјаты Назирлијинә вә онун мүвафиг идарәләринә дәфәләрлә тәгдиматлар көндәрилмишдир. Көрүлән тәдбирләрин тә'сири исә кифајәт дејилдир. Она көрә дә нөгсанлар давам едир. Јери кәлмишкән ону да гејд едәк ки, категоријасы ујғун кәлмәјән сүрүчүлүк вәсигәси илә ишә көтүрмә һалларына башга тәсәррүфатларда да раст кәлирик.

Белә бир суал да ортаја чыхыр: сәриштәсиз сүрүчүләрин ишә көтүрүлмәсиндә күнаһкар кимдир? Шүбһәсиз, кадрлар шө'бәсинин ишчиләри вә билаваситә идарәнин мүдири.

Бүтүн автотәсәррүфат рәһбәрләринин нәзәринә чатдырырыг ки, сүрүчүлүк вәсигәсинин категоријасы анчаг автонәглијјатын нөвүнә ујғун кәлдикдә сүрүчүјә һәмин автомобили идарә етмәк һүгугу верилмәсинә диггәт артырылмалыдыр. Белә бир чидди мәсәләдә һәр һансы бир сәбәб бәраәт газанмаг үчүн әсас ола билмәз.

Дадаш МЕҺДИЈЕВ,
милис мајору, Бакы шәһәри ДАМ шө'бәсинин техники нәзарәт бөлмәсинин рәиси.

Редактор
Ј. КӘРИМОВ.

Азәрбајчан ЛККИ МК-нын партија, һәмкарлар вә комсомол тәшкилатлары иш јолдашлары Һүсејнгулу Бағыровраја, анасы

Һөкумә ханымын

вәфаты мүнасибәтилә дәрин һүзнлә башсағлығы верирләр.

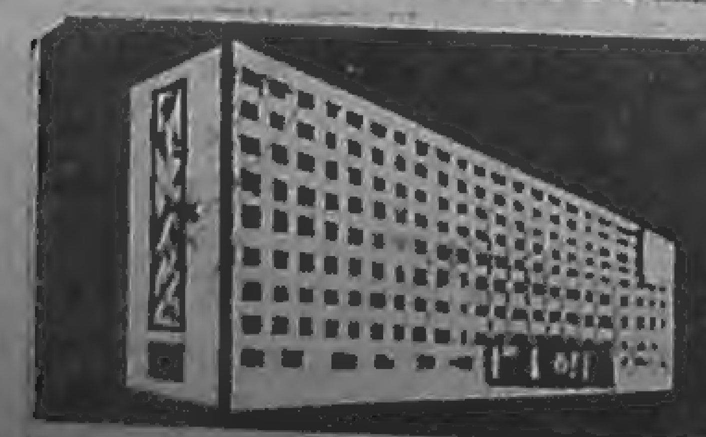

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ МӘТБӘӘНИН ҮНВАНЫ:
370146, БАКЫ—146,
МӘТБУАТ ПРОСПЕКТИ,
529-чу МӘҺӘЛЛӘ.

Редаксија VIII мәртәбәдә јерләшир.

ТЕЛЕФОНЛАР: Редактор—32-12-65; редактор мүавини—38-53-69; мәс'ул катиб—32-60-95; шө'бәләр; комсомол һәјаты вә әмәкчи кәнчләр—32-19-27; тәблиғат вә коммунист тәрбијәси—32-60-62; елм вә мәктәбли кәнчләр —32-19-09; јарадычы кәнчлик вә естетик тәрбијә—32-19-08; мәктублар—32-29-11; бөлмәләр: бәдән тәрбијәси, идман вә күтләви мүдафиә ишләри—32-60-62; комсомол прожектору—32-60-62; корректор—32-19-21; фотолабораторија—32-60-66; мә'лумат үчүн—32-12-46; мүһасибат—32-79-44; е'ланлар—38-53-63.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 М 1 2 3 4 5 6 7 8 БАКЫ, «КОММУНИСТ» НӘШРИЈЈАТЫНЫН МӘТБӘӘСИ. БАКУ, ТИПОГРАФИЯ ИЗДАТЕЛЬСТВА «КОММУНИСТ». ФГ 18149 Сифариш 2000